

DOMAČI PRIJATELJ

LETNIK II
ŠTEV.
3

Vsem našim čitateljem!

Danes smo ponovno priložili položnico vsem onim, ki še niso plačali naročnino in prosimo, da nam nakažejo za celo leto 30.— Din ali pa vsaj za pol leta 17.— Din. Če kdo po-

motoma prejme položnico, ta naj oprosti. Kdor pa ne more ali noče plačati naročnino, ta naj pa vse prejete izvode takoj vrne.

Vsebina 3. številke:

Pokora (Gustav Strniša). — Srce v dilemi (Radivoj Rehar). — Vstajenje (Oton Berkopec). — Dekle sanja (Ivan Albrecht). — V Cezeni (Marino Moretti, preložil A. G.). — Nesporazum (Ph. De Segur, preložil J. Vafacha). — Švejk v arsenalu (Jaroslav Hašek, preložil Iv. Vrk). — Bolest (Danilo Gorinšek). — Silo za ognjilo (Ivan Pogačnik). — Slovo (Mirko Kragelj). — Osip Šest — Marija Vera (Silvester Škerl). — Šestdesetletnica

Maksima Gorkega. — O harmoniji barv (Prof. Saša Santel). — Pregled slovenske industrije in veletrgovine. — Sara Bernhardt. — Slikar-grafik E. Justin. — Anekdote Heinricha Kleista. — Henri Rousseau. — Sestri (Marijana Željeznova-Kokalj). — Onim, ki hočejo ali morajo graditi lastni krov (Arh. Ivan Zupan). — Šolske naloge naših otrok. — Praznik vstajenja (Gustav Strniša). — Priloga: Solnčna roža (Dr. Fr. Zbašnik).

„Proja“ terpentinska krema daje usnju lep blesk, ter ohranjuje usnje.

Kdor varčuje, uporablja edino „PROJA“ terpentinsko kremo!

IVAN KOSAK
SLIKAR IN PLESKAR
LJUBLJANA, Bleiweisova cesta št. 15

Prvo jugoslovansko izdelovanje drož (kvasa)
MARIJA VOLK - KOŠMERL
LJUBLJANA, Frančiškanska ulica 6

Vlagajte svoje prihranke v

Zadružno banko

V LJUBLJANI, Aleksandrova cesta.

Največje veselje bodete imeli, ako si nabavite **Harley - Davidson**

M O T O C I K L

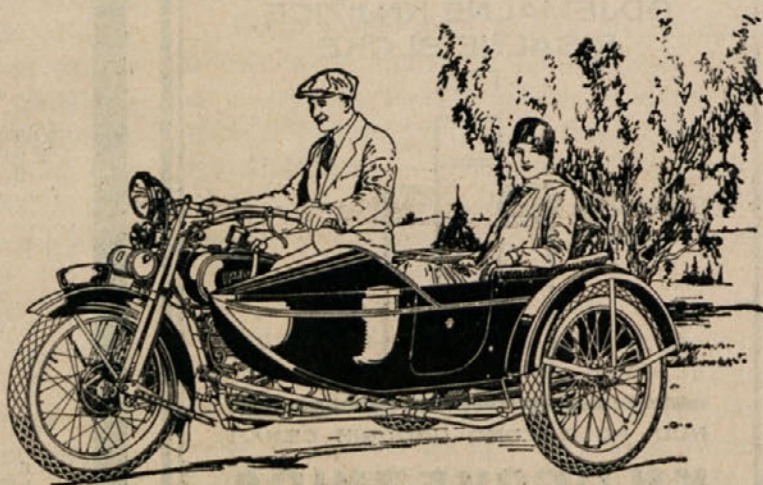
model 1928, ki je brezkonkurenčni in opremljen
z največjim komfortom.

Plačilo tudi v 12 mesečnih obrokih.

Velika zaloga vseh rezervnih in
opremnih delov, kakor tudi origi-
nalnega Harley - Davidson olja.

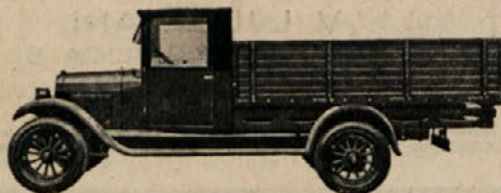
Generalno zastopstvo za
Jugoslavijo:

**Tehniška
komercialna družba
z o. z., Ljubljana**
Tavčarjeva ulica števil. 6.

Telefon 3005

**Prva jugosl. kolarska
industrija** izdeluje vse vrste

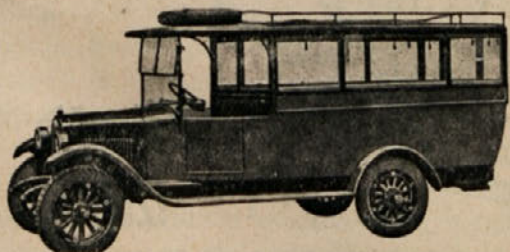

auto-karoserij

Se priporoča

Jožef Peterca

Koseze, Ljubljana 7.

V Vašem lastnem interesu je, če prečitate in proučite vse naše oglase! Če trenutno sami ne rabite ponudene predmete, priporočajte svojim znancom naše tvrdke, pri katerih je vsak dobro in solidno postrežen!

Favorit modni album sezonski Din 26.—.

Favorit mesečnik stane Din 8.—.

Od teh dveh modnih zvezkov se dobe
vsi posamezni kroji v različnih velikostih.
Cena krojev 5.—, 10.—, 12.— in 15.— Din.

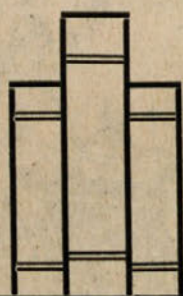
Naročajo se edino le pri tvrdki

A. KRISPER, Ljubljana, Mestni trg.

Glavno zastopstvo za Slovenijo.

SALDA - KONTE
ŠTRACE - JOURNALE
ŠOLSKE ZVEZKE - MAPE
ODJEMALNE KNJIŽICE
RISALNE BLOKE
ITD.

NUDI PO IZREDNO UGODNIH CENAH

**KNJIGOVEZNICA
K. T. D.**

V LJUBLJANI
KOPITARJEVA ULICA 6
II. NADSTROPJE

Ako želite zdravo
in dobro kavo
vporablajte vedno

**KOLINSKO
CIKORIJO**

izboren pridatek
za kavo!

E. & A. Skabernè

Ljubljana

**Največja
izbira**

češkega in angleškega sukna.

DOMAČI PRIJATELJ

MESEČNIK ZA ZABAVO IN POUK.

Leto II.

31. marca 1928.

Štev. 3.

Izhaja koncem meseca. — Naročnina letno 30.— Din, polletno 17.— Din. — Posamezna šte. 4.— Din. — Izdaja: konzorcij „Domačega prijatelja“. — Odgovoren za izdajateljstvo in uredništvo urednik Emil Podkrajšek, upravnik agr. Vladimir Sergejev. Za tiskarno J. Blasnik nasl. v Ljubljani Mihael Rožanec. Vsi v Ljubljani. — Uredništvo in uprava sta v Ljubljani, Aleksandrova cesta 7. — Rokopisi se ne vračajo.

Gustav Strniša:

Pokora.

Kmet Janez Brdajs je sel za mizo, vzel v roke kos ovsenjaka in se zamislil:

Leto osorej je njegova ranjka zamesila ovsenjak, ga prekrižala in sunila na širokem loparju v peč ter ob enem vzdihnila: „Bog te blagoslovi, skromen si kakor On in raskav kakor je bila sveta Njegova halja!“ Spekla je ovsenjak, ga vzela iz peči in se zadovoljno nasmehnila, rmen je bil njen kruhek in lepo zapečen; čeprav iz slabe ovsene moke, je imel skorjo, kakor bi se bilo razlilo po njej raztopljeno maslo.

Tudi zdaj se je pričel 40 danski post. Janez je mislil in molil: „Daj mi o Gospod, da ga preživim, kakor sem ga preživel ž njo, ki mi je bila sestra v veselju in trpljenju!“ Tudi sam je spekel ovsenjak, pa je bila njegova skorja pepelnata; ko ga je gledal, se je spomnil na bledikasto sivo obličje svoje ranjke in polglasno je vzdihnil: „Usmili se jo o Gospod in spremi jo v svoje blesteče šotore tam nad svetlimi oblaki, saj je bila dobra in Tebi udano je prenašala svoj križ!“

Pomladno solnce se je smejalo nad njivami, ki so jih kmetje orali. Lahno kakor v sanjah so zažareli nad poljem žarki — zlati plugi — ki so tudi preorali njive s toploto življenja. Poljubljalo jih je mlado brstičje in sijalo v tajinstveni moči, čuteče kako polje v njem prva mladostna sila, ki ga dviga kvišku.

Globoko sklonjen je hodil Janez med njivami. Ko jih je preoral, mu je bilo kakor da bi se bil sramoval svojega dela; v nekaki zadregi se mu je zdelo, da jih ni oral s tisto globoko ljubeznijo, podvojeno z ljubečim srcem žene, spremljajoče ga na njegovi poti po pro-

stranem polju. Domneval je, da je toplota njunih src ponicala v to rahlo prst in se spajala s semenom, komaj vsejanim v mračno zemljo.

Dolge so se zdele Janezu postne nedelje in trd kakor kamen je bil ovsenjak. Brdajs pa je vstrajal, hodil popoldne med razori in sanjal o božjem kraljestvu: Kako čudežno si-jejo zlati šotori, v večerni zarji na jasnem nebu; oblaki vstajajo kakor grbasti velblodi izza gor in jih prenašajo iz puščave življenja v tajinstveno neznatost. —

Ljudje so postajali mračni, mnogi so z dolgočasjem na obrazu hodili okoli, samo par vaških veseljakov je ohranilo staro radostno lice. Janezov obraz pa je ostal neizpremenjen. Kadar je korakal po njivi za svojim vrancem ni nikdar pozabil svoje ranjke. Včasih se mu je zazdelo, da stopa za njegovim konjičem in ga poganja z monotonim zvonečim glasom. Mož si je govoril: „Da, da tako je hodila za menoj, pa ne bo nikoli več. Zdi se mi, da so bile samo sanje in vendar sva bila skupaj polnih 30 let. Počasi poganja prvo brstičje, smaragdno zeleno se smeji rosna trava; meni se pa dozdeva, da me gleda ona vsa prelestna in mlada kakor tedaj, ko sva si razodela svojo ljubezen. Zemljica, božja, kako čudna si in nerazumljiva, umrla mi je žena, in od tedaj se mi zdi, da te imam še rajši, saj sem še bolj navezan nate, a mrka je moja ljubezen in trda, ker manjka nje, ki jo je blažila s svojo milino. Iz kipečih razorov poganja zelenje, novo življenje drhti iz tvoje grude, ki je meni kakor prerojenje; saj se mi zazdi včasih, da se smehlja v tvojih rujavih nedrih skrita ona — mlada in kipeča moja ljubljena nevesta. Tvoji razori silijo daleč pod zarjo, kjer se

tope v blestenje. Sinje žarečo često vidim, iz brezkončnosti sega k meni, dobro čutim močno koprnjenje, moje stare noge se dvigajo z neznano silo, ki me vabi v tisto sinjavo, kjer sije solnce božjega razodetja, kjer se penijo v studencih pozabljenja valovi božanske ljubezni.

Potekali so postni dnevi, Janez je počasi pešal. Ostre gube v njegovem obrazu so se poglobile, njegovo zdravo lice je bilo dobilo nežnejšo zardelo barvo.

Ko je neki dan spet po polju ogledoval svoje njive in strmел v daljavo, se je izluščila z nje ozka senca, ki se mu je približala. Kmalu je stal pred njim slabo oblečen človek, bled in umazan ter ga pozdravil s slabotnim glasom: „Dober dan, oče.“

Janez ga je začuden pogledal in mu rezko odgovoril: „Bog daj, kdo si prihajač, kam si namenjen?“

Bledi človek je pazno motril starca, zakrehal in dejal: „Tam za sosedovim kozolcem sem srečal pastirja in ga vprašal kje je vaša hiša. Pokazal mi je vas hodečega med njivami, zato sem se kar semkaj napotil. Še enkrat vam rečem, pozdravljeni oče, če vas nazivam očeta, sem pač vaš sin, ali ne?“

Janezovo telo se je sključilo, drobne črne oči so se zapičile v prišleca: „Ali si mar res sin one, ali te res pošilja k meni tvoja mati?“

„Da, ona me pošilja, a ta pot je dolga, hodim jo že skoro 10 let. Že sam bom star, betežen postajam, čeprav me niso še postarala leta, a postaralo me je življenje. Zdavnaj je že umrla mati, odpustite ji! Na smrtni postelji me je prosila, naj grem k vam. Dolgo sem hodil, blodil sem med svetom in pil sem njegovo umazano gnojnico, zdaj pa prihajam truden in skesan.“

Janez je molče povabil prihajača s seboj v hišo, položil je predenj hleb ovsenega kruha: „Jej in bodi pozdravljen, potem bova govorila!“

Prišlec je z žalostnim očesom pogledal ovsenjak, vendar se ga je lotil, pošteno lačen je moral biti.

Brdajs je opazil njegov pogled in dejal: „Jože, sin moj, ne misli, da boš jedel tolsto svinjino in pil vino. Sveti postni čas je v deželi. Menda nisi prišel, da bi goltal meso, ki vzbuja samo žejo poželjenja? Po svetu si bil,

tam zunaj je vrvenje, a pri meni je samotja, tam je radost in razkošje, pri meni je mir, brezdelje je v svetu, jaz pa ljubim blaženo zadoščenje dela. Vstrajaj in ostani!“

Potem ga je starec jel ogledovati in kakor sam se s seboj je govoril: „Tvoja mati je bila življenje in radost, zato se nisem nikoli jezil nanjo, povsod kjer se je prikazala je odmeval smeh. Ljubil sem jo, kakor sem ljubil svojo nebrzdano mladost. Pust je bil, vriskali smo in popivali in tedaj sem zaplodil tebe. Obljubil sem tvoji materi zakon, prosil sem jo, naj ostane močna in stanovitna. Trpel sem po svojem prvem grehu, ki je bil nji tako lahak, da si je želela še več razkošja. Nji nimam kaj odpustiti, a sebi nisem mogel dolgo, zdelo se mi je, da sem jaz vzrok njene propasti, saj sem bil jaz prvi, ki sem ji pokazal pot v blato. Govoril sem s svojim očetom, vse je bilo domnjeno, a tvoja mati Meta je vriskala dalje, dalje v postni čas in plesala pri židu na vasi. Sam ne vem, kaj jo je tedaj obsedlo, zaman sem se ž njo trudil. Žid jo je zamrežil, njegove črne satanske oči so jo premotile, preselila se je k njemu. Ni ostala dolgo, kmalu je odšla. Pozneje sem zvedel, da živi v bližnjem mestu z nekim delavcem in da strada. Čul sem, da je porodila tebe, zahteval sem te, pa mi ni niti odgovorila. Minulo je par let, oče mi je umrl, oženil sem se s svojo ranjko ženo. Z njo se je naselil v hišo mir, življenje je bilo kakor tiha poljana v gorskem kotu ki je nikoli ne doseže vihar. Živela sva srečno v svojem delu. Lani je umrla.“

Janez je delal zdaj skupaj s svojim sinom, legel zvečer kmalu spat in zjutraj zgodaj vstajal. Oba sta slabela, a vstrajala sta vendar do konca pri ovsenjaku in vodi.

Zadnji dan posta sta pa odšla oče in sin skupaj na hrib, na božjo pot k Brezmadežni.

Skromna in majhna je bila cerkvena, svetniki so stali kakor stisnjeni v njej. Zaškripal je rujavi klečalnik, ko je starec pokleknil nanj in namignil sinu, da se je spustil poleg njega na nizko desko.

Skozi okno so se zaleteli solnčni žarki in oživljali pestro slikane kipe svetnikov, mirno stoječih pred oltarjem, kakor bi se zbrali starci na posvetovanje, vsi so bili bradati in

zamišljeni, le Marija v oltarju je sijala med njimi mlada in ljubeznjiva, obžarjena s preprosto lepoto, ki jo je dehnil vanjo skromen nepoznan umetnik globoke duše.

Ko sta odhajala iz cerkve, se je stari nasmešnil: „Danes je zadnji dan, pokora bo končana. Ali ne čutiš vzvišenega zadoščenja v svojem srcu, ali ne slutiš nove mladosti v svoji duši?”

Vsako leto sem ta dan prihajal semkaj s svojo ženo. Vračala sva se vesela in razigrana kakor dva nedolžna otroka. Post je rodil v dušah očiščenje in odgnal spoznanje; mlada pomladna ljubezen se nama je smejala in uživala sva novo razodetje. Poglej poljano pod nama, kakor odprta božja knjiga se mi zdi, po pisanih ravnicah pa črta zlato solnčno pero note pesmi življenja in ljubezni, ki jih prepeva škranec pevček božji in se dviguje kvišku. Vsa otroška se poraja v notranjosti ljubezen; brez greha je in brez spoznanja, zato je mlada. Mladost, prva nežna mladost ne pozna greha, saj je v grehu spoznanje in spoznanje stara duša. — Kakor bel golob bi se dvignil danes pod sinje nebo in sanjal to brezkončnost pod seboj, tako lahko je vse v meni.“

Sela sva v travo ob grmovju. Starec je vzel iz žepa zadnji kos ovsenjaka, jedla sta in se zasanjala v nižavo.

In tedaj je začutil tudi sin mehko milino v svojem srcu. Polagoma se je porajala svet-

loba in prazničnost v njegovi notranjosti, skoro ginjen se je ozrl v očeta.

Nad njima je vstajala večerna zarja in ju ovijala v svojo rožnato bleščavo; solnce je zahajalo za božjo gnado, sipalo nad njima ognjene rože ter ju pozdravljalo s poslednjim sijem.

Sin je začutil novo dovzetje, v njegovi duši so izginjala pota njegove zablode kakor reka v dolini pred njegovimi očmi, ki so jih zabrisale vstajajoče megle, zibajoče se v počasnem plesu.

Objelo ga je mamljivo pozabljenje preteklosti, bleščava, ki mu je ščemela oči, je prodirala globlje v njegovo notranjost ter mu poslikala stene srca s prelestnimi slikami rajskega miru in nepozabne tolažbe.

Predno sta vstala sta se ozrla drug v drugega in se nasmešnila. Starec je sina objel in ga pritisnil k sebi: „Odpusti otrok moj, k očetu si se vrnil lačen in žejen, pa ti zavoljo te ure ni mogel postreči s pečenjem in vinom; zatajil te je, ker te je hotel spoznati. Zmagala sva, zdaj nisi samo moj sin, ampak tudi brat po srcu, vse kar je moje je tudi tvoje!”

Zadovoljno kramljajoča sta odšla v sladki utrujenosti v dolino, ki se je pogrezala pod njima kakor v brezkončno globel. Ona se nista bala dolgega pota, radost in mir sta vladala v njunih srcih in jima kazala druge jasne steze ljubezni, zatajevanja in velikega odpuščanja.

Stenar v snegu.

Mirko Kunčič:

Jaz ne verujem v luč . . .

V molk svojih duš smo zajeli parolo:
V mladini je spās, je sproščenje, nov čas.

Vera tli v nas —
naša srca pa so vsa razbolena.

Naše oči so ugasli vulkani:
le žgoči utripi ekstaze so v njih.
Mesija! Mesija! — kričimo in blodimo,
k križu na gori strmimo in hodimo,
tipamo . . . iščemo . . . Vse zaman.

Ne znamo poti.
Smo krik iz noči,
ki vetra grohot mu prestreza hotenje.

Bratje, jaz ne verujem v luč.
Verujem:

večna tema bo naš delež in cilj.
v njej ne izmerimo svojih sil.

Zakaj:
kam bi labod s svojo silno perotjo,
če ranjeno mu je do smrti srce!?

Radivoj Rehar:

Sree v dilemi.

(Dramska škica.)

Dekliška soba. Pod odprtim oknom zelené kostanji. Nad pomladansko pokrajino se zgri-
njajo prvi mrakovi, silijo v solbo, legajo na
opremo in obkrožajo mlado dekle, ihteče na
otomanu. Zasliši se trkanje.

O n a (se dvigne in si otere solze). Naprej!

O n (vstopi). Pozdravljena! (Se ji približa
in jo hoče objeti.)

O n a (se mu umakne). Ne! Pusti me!

O n (začudeno). Kaj ti je? Tako čudna si;
vsa spremenjena? (Se ji hoče približati.)

O n a. Ne dotikaj se me! Ne maram ko-
medije... igral si jo dovolj dolgo.

O n. Kakšno komedijo?

O n a. Sedi in ne izprašuj. Ali pa — pojdi!
Da, najbolje bo da greš. (Proseče.) Pojdi! Pro-
sim te, pojdi!

O n. Krista?

O n a. Vseeno je, greš danes ali jutri, kajti
po vsem tem kar se je zgodilo si morava po-
stati tuja, tako tuja, kakor da bi se nikoli ne
bila poznala.

O n. Po vsem tem, kar se je zgodilo?

O n a. Ni se zgodilo ne včeraj ne danes;
zgodilo se je že davno.

O n. Pri Bogu ti prisegam, da ne vem kaj
misliš.

O n a. Ne prisegaj po krivem! Izvedela
sem vse. Pojdi k Anici...

O n (ošuplo). K A-ni-ci... (Sede.)

O n a. Da, k Anici, k materi svojega
otroka...

O n. Kdo ti je to povedal?

O n a. Vseeno je, kdo. Važno je le to, da
sem izvedela in — da nisem izvedela od tebe.
Hotel si imeti obé, njo in mene. (Zaihti.)

O n. Krista, ne sodi me! Ko bi vedela ko-
likokrat sem prišel k tebi s trdnim namenom,
da ti bom vse to povedal! Stal sem pred vrati
in iskal tiste besede, s katero bi ti izpovedal
svoj greh, ko pa sem vstopil, sem onemel. Ni-
sem imel poguma, da bi ti bil razkril to svojo
najbolj bolečo rano. Bal sem se, da bi me ne
razumela; bal sem se, da bi me pahnila stran,
nazaj v noč, nazaj v blato, kjer moja ljubezen
je preveč velika, da bi te mogel izgubiti.

O n a (bolešno). Preveč velika? Bodi že
kakršenkoli hočeš, le eno te prosim: ne bodi
podel!

O n. Resnica ne more biti podla; ljubezen
ne more biti laž.

O n a. Zato tudi ona do Anice ni bila laž?

O n. Pa tudi ljubezen ni bila. Niti trohice
je ni bilo, je ni in je nikdar ne bo. Kako naj ti
to povem, Krista? Vse je bilo samo nagon,
samo strast. Srečal sem se z njo ko tebe še ni-
sem poznal, ko sploh še vedel nisem, da eksis-
tiráš. Ponudila se mi je, in biti bi moral svet-
nik, da bi se je branil. Vse to se je pa zgodilo
brez vsakega čustva, brez vsake misli. Komaj
pozneje sem spoznal, da je bilo vse tisto njeno
početje le gola igra, nameravana in preraču-
njena igra. Vedela je, da jo more rešiti sami-
štva samo še slučaj, samo še eksperiment, in
ta eksperiment je napravila na meni.

O n a. Mogoče je vse to res; mogoče si res
samo žrtev, toda bistvo stvari ni v tem. Po-
stala je mati tvojega otroka, tvoja žena pred
Bogom — postati mora tudi pred ljudmi.

O n (presenečeno). To mi praviš ti, Krista?

O n a. Da, jaz.

O n. Potem me nisi nikoli ljubila. Potem
so bile vse tvoje besede le laž in hinavstvo.

O n a. O, dragi, če bi le bilo to res! Pri-
hranjene bi mi bile muke, ki sem jih pretrpela
odkar sem izvedela za tvoj greh in one, ki jih
bom še pretrpela. Še dolgo, dolgo... Ne, ne;
vprašanje moje ljubezni nima nikakega opravlja
s to tvojo in njeno zadevo. Ne gre za mene, niti
ne za tebe, za vajinega otroka gre! On je vez,
ki vaju združuje. Napram tej vezi je ljubezen,
ki druží naju, le rahla, brezpomembna senca.
Zaradi nje ga ne morem oropati očeta. On ni
kriv, le nedolžna žrtev je vajinega greha. Ne,
Ivan, med nama je pot prekopana na dolgo in
na globoko. Ljubila sem te, toda čas zaceli
vsako rano; zacelil bo tudi to.

O n (skrušeno). In vendar, Krista, ne mo-
rem k njej. Preveč tesno sem navezan na tebe.
S teboj me vežejo vse najtišje misli, vse naj-
globlje želje — z njo me veže samo greh.
Samo greh, greh...

O n a. In pokora, Ivan! Samo ona more oprati greh. Brez nje ni odpuščanja, ni miru, ni sreče.

O n. Ne morem, Krista! Samo Bog ali angel bi mogel zatajiti samega sebe, svoja čustva, svoja najgloblja hrepenenja.

O n a. Ni treba, da bi bil Bog ali angel, bodi človek, Ivan! Življenje ni igrakanje, trpljenje je in samozatajevanje.

O n (obupno). Krista, pred menoj se ruši svet, ki sem si ga bil zgradil v svojih najtišjih sanjah. Potaplja se, pada. (Proseče.) Ne pehaj me še ti v to dno! (Gre k njej in pade pred njo na kolena.) Če si me res kdaj ljubila, potem me ne zavrzi! Bodi mi opora! Drži me!

O n a. Bodi mož, Ivan! Vdaj se v usodo, kajti usojeno je bilo tako. Ne upiraj se sili, ki je močnejša od naših želj in od hrepenenja naših šibkih človeških src.

O n. Ne, Krista, ne! Naj je bilo tudi usojeno tako, z njo se ne poročim. Nikdar, nikoli...

O n a. Potem me ne ljubiš.

O n. Krista!

O n a. Če bi me resnično ljubil, bi me poslušal.

O n. Poslušam te; vse, karkoli zahtevaš od mene storim, samo tega ne zahtevaj, da se z njo poročim.

O n a. In če te prosim? — Če te prosim v imenu najine ljubezni?

O n. V imenu najine ljubezni?

O n a. Da, v imenu najine ljubezni.

O n. Tvoja zahteva je strašna, Krista; blazna je...

O n a. Toda v tem slučaju edina mogoča.

O n (zdvojeno). Kaj naj storim?

O n a. To, česar te prosim.

O n. In nič drugega?

O n a. Nič... drugega.

O n (proseče). Krista! — Glej, kakor Boga te prosim: ne ubijaj me! Imej usmiljenje z menoj!

O n a. Imej ga ti z menoj! Obvaruj me prekletstva svojega lastnega otroka!

O n (omahne na otomano in zaihti).

O n a (gre k oknu, se zastrmi v noč, potem se tiho obrne k njemu). Vse bo še dobro, Ivan. Pozabil boš na mene in na najino ljubezen. Vzljubil boš svojega otroka in po njem tudi njegovo mater, svojo ženo. Koliko se jih

poroči brez trohice ljubezni v srcu, in vendar so srečni, srečnejši od mnogih, ki se poroče iz največje ljubezni. Midva, Ivan, ne bi mogla biti srečna. V najsrečnejše trenutke najinega skupnega življenja bi odmeval bolesten jok tvojega zapuščenega, zatajenega in izdanega otroka. Moja ljubezen te ne bo klela, ne bo ti stopala na pot. Trpela bom in pretrpela in od vsega bo ostal samo še spomin, trpek sicer, a vendar poln zavesti, da je tako zahtevala usoda in sreča nedolžnega otroka. Zavest, da sem se odrekla svoji sreči, da osrečim druge, mi bo najdragocenejše plačilo za prestano gorje.

O n (vstane, obupno). Krista... Krista...

O n a. Govorila sem, Pojdi in stori kakor sem ti velela! Prišel bo dan, ko mi boš hvaležen za to, kar sem storila in hvaležna mi bosta tudi ona in vajn otrok.

O n. To je tvoja zadnja beseda?

O n a. Zadnja...

O n. Dobro, toda pomni, da boš ti odgovorna za moje početje, ker ti si bila tista, ki mi je zadala zadnji udarec, ki me je pahnila na zadnje dno. Če ti bo ta zavest sladka, potem ti je nočem kratiti. Sedaj vsaj vem, da sem preklet in zapuščen, da nisem nikoli imel duše, ki bi me ljubila iskreno in nesebično. Tudi tvoja ljubezen je bila laž; hinavstvo je bila in podel egoizem.

O n a (obupno). Ivan!...

O n. Da, bila je laž, hinavstvo in podel egoizem. Tudi tebi ni bilo do mene, kakor ni bilo njej. Tvoja ljubezen ni prestala preizkušnje, padla je, kakor hitro je bilo ranjeno tvoje samoljubje. Če bi me bila ljubila, bi mi odpustila tudi to. Resnična ljubezen ne pozna obsodbe, ona pozna samo odpuščanje in žrtvovanje. Nisem še bil na dnu, bilo je v meni še dovolj moči za rešitev. Še vse do tega trenutka je žarela v meni iskra vere v ljubezen, v lepoto in v žensko, kakršno sem si naslikal v svojem hrepenenju. Ti si razbila še to poslednjo bežno iluzijo. Sedaj sem oproščen vseh obzirrov, sposoben sem leči v najgloblje blato sredi življenjske ceste. — Dobro je tudi tako! Šel bom po poti, na katero ste me postavile, toda zapomni si, da bo moj spomin na tebe najbolj temen. (Ironično.) Hvala ti — in — bodi srečna! (Gre proti vratom.)

O n a (skrušeno). Ivan! (Plane k njemu.) Ostani! (Zaihti in se ga oklene.)

O n. Čemu naj bi ostal? Povedala si mi vse, kar si nameravala.

O n a. Ne, Ivan! Jaz ... ne morem več ... Jaz te ... ljubim ...

O n. Krista! (Jo objame.)

O n a. Hotela sem zamoriti svoja čustva; hotela sem se osvoboditi same sebe in se dvigniti nad svoja lastna hrepenenja, toda zaman; ne morem. Preveč te ljubim, da bi te pustila drugi ...

O n. In mi odpuščaš?

O n a. Vse, Ivan ... (Ga objame.)

O n. In ostaneš moja in ne boš več zahtevala, da se poročim z Anico?

O n a. Spoznala sem, da je tvoja ljubezen resnična, da si moj ... samo moj ...

O n. Krista!

O n a. Ivan! (Ga znova objame in poljubi.)

Tam zunaj se gosté mrakovi. Na nebu žaré zvezde. V daljavi nekje pojó fantje svojo veselo pesem o rožmarinu in ljubezni ...

Oton Berkopec:

Vstajenje.

Zašumelo v zrakih,
v gozdu je vzdrtelo,
oj na mladih vejicah
popje je vzbrstelo.

V srcu zemlje je skrivnost
topla zadehtela
in na polju, travniku
se je razodela.

Ivan Albreht:

Dekle sanja.

Kot pesem, ki ne morem je nikdar zapeti,
a vendar vedno se glasi v globini duše moje
in vem, da ž njo bom morala nekoč umreti,
tako prevzel me plamen je ljubezni tvoje.

Ne vem, kako o meni misliš, čutiš, sodiš —
Morda se smeješ, ko za tabo reva plakam
ker še ne slutiš, da kjer si in koder hodiš
sem poleg tebe in le tvoje sreče čakam.

Ne veš, ne veš, ker ni nikjer besede,
ki mogla bi izreči moje hrepenenje,
vendar obdajam vsega te ko vonj resede —
in to je sreča moja in življenje.

Vse znance in prijatelje prosimo, priporočajte našo revijo!

François Boucher (1703—1770).

Rojstvo Venere.

Marino Moretti:

V Cezeni.

Dežuje. In sredo je. Tu sem v Cezeni,
v góstih pri svoji sestri nevesti,
jedva šest mesecev še poročeni.

Dež lije na sivo vasico in pere
pročelja vsem hišam in pesek na cesti
in v penah šumečih iz žlebov pridere.

Smehljaš se mi. Jaz sem otožen. Mogoče
otožen se zdi tale dež tudi tebi in borno
to selo in nova ljubezen, ki noče

pokazati ti, kar si sanjala slepo.
In zdajle me gledaš z očmi, ki uporno
trde, da je lepo življenje, prelepo!

O, dete ti moje, o snaha, sestrice,
nevestica; vidim moža, ki te jemlje
in vem koga zveš zdaj mater in strica,

vem dobro, da svak tvoj je res fant od fare
in da po obedu rad malo zadremlje,
da tast tvoj je revež, ki protin ga tare. .

„O, mama!“ zdaj kličeš z nasmehom; ne vem,
kaj hočeš, da smejem še jaz se uljudno?
Da z njo naj kramljam? A potem, a potem,

ko sva zopet samá (o, kako to dežuje!)
mi praviš hripavo in trdo in trudno,
o nekem prepiru, ki vnel se, prav tu je,

kedaj in kakó in zakaj, od začetka,
kedaj in kakó in zakaj, in za svet
me uprašuješ o vsem, brez presledka.

O svakinji praviš, skupulji, ki strada,
ki čestokrat s sinom prihaja v poset,
ne veš še, če njo boš imela kaj rada.

O starem očetu, ki kakor čebela
je zbiral imetje in praviš goreče:
„Boš videl, kako bom za njega skrbela!“

O mestu mi praviš, gospoh, v dolgovezni
besedi, o dneh polnih sreče,
o svobodi, o samoljubju, ljubezni...

Dežuje. In sredo je. Tu sem v Cezeni,
in tu poleg mene zdaj sestra sedi,
lastnina nekoga, ki le po imeni

mi znan je, sred vse te okolice tuje
iz novih skrbi, novih tug, gori,
govori brez sladkosti mi, ko le dežuje:

„Gotovo ti mama povedala je...
Pa, saj se že vidi... seveda se vidi,
da sem že noseča... Prezgodaj, kaj ne?“

„Veš, nočem dojilje in upam, da sama
bom lahko dojila... Pa h krstu le pridi.
O, komaj že čakam, da sama bom mama...“

In še govoriš, govoriš, da je grozno
in gledaš okoli... Dežuje. Objete
od sivkastih senc so že stene. Je pozno.

In lani še, bila si skoro še dete!

(Preložil A. G.)

Ph. De Segur:

Nesporazum.

Bogat tujec Suderland je bil bankir na
ruskem dvoru, kjer je igral veliko vlogo pri
carici Jekaterini II. Nekega jutra mu sporoči
sluga, da je hiša zastražena in da hoče z njim
govoriti policijski šef. Ko ta šef vstopi, je ves

prepaden in jame sočutno govoriti: „Jaz sem
Reliev, poverjen sem od carice da izvršim
njen ukaz, ki me zelo peče, prav žal mi je go-
spod Suderland, ne vem kaj ste storili, da ste
izgubili milost v očeh Njenega Veličanstva!“

„Tudi jaz ne vem tega,“ odvrne bankir. „Prav tako ne kakor vi, še bolj sem osupljen nego vi, a povejte mi kakšen je ta ukaz.“

„Gospod, poguma mi manjka, da bi ga vam sporočil.“

„Toraj kaj. Izgubil sem zaupanje carice?“

„Če bi bilo samo to, zaupanje se lahko zopet pridobi.“

„Torej me hočete odpraviti v moj domači kraj?“

„To bi ne bilo napačno, saj bi z vašim bogastvom povsod lahko živeli.“

„Moj bog,“ krikne Suderland preplašen. „Morda gre celo za to, da me izženete v Sibirijo?“

„Od tam se lahko vrnete.“

„Toraj me nameravate vreči v ječo?“

„In iz nje se lahko pride.“

„Moj Bog, pretepsti me hočete?“

„Ne, grozna je ta kazen, toda ne ubija.“

„Kaj pa,“ reče bankir ihteč. Toraj je moje življenje v nevarnosti?“ carica je tako dobra, tako milostiva; pred dnevi je z menoj tako prijazno govorila, in da bi ona hotela... ne tega ne morem verjeti. Prosim končajte!“

„No dobro, moj dragi, reče šef policije z žalostnim glasom, moja milostiva vladarica mi je ukazala, da vas — nagačim.“

„Nagačiti,“ krikne Suderland in ostro pogleda častnika v oči. Ali ste izgubili pamet?“

„Poglejte moj ubogi prijatelj vse sem poskusil, kar si še nikdar nisem drznil; bil sem osupljen, kazal sem sočutje, celo ugovarjati

sem hotel; a Njeno Veličanstvo mi je očitalo, da se obotavljam in mi zapovedalo izvršiti ukaz. Še zdaj mi zvane v ušesih besede njenega Veličanstva: „Idite in ne pozabite, da je vaša dolžnost vršiti moje ukaze brez vsakega ugovora!“

Ni mogoče popisati kako osupel, žalosten, obupan in zmešan je postal bedni bankir. Šef policije mu je dovolil četrto ure, da bi uredil svoje stvari. Suderland ga je prosil in zaklinjal, naj mu dovoli napisati vladarici pismo in jo prositi milosti.

Uradnik se je naposled dal omehčati in mu dovolil pisati pismo, s katerim je odšel na dvor in ga predal grofu Bruce, ki je bil tedaj guverner Petrograda.

Grof je mislil, da je šef policije zblaznel; dejal mu je, naj gre za njim ter ga počaka na dvoru, a sam je hitel k carici. Ko je vstopil, ji je razložil zadevo, ona je kriknila: „Sveta nebesa, to je strašno Reliev je res zgubil pamet! Idite grof, tecite in mu ukažite, naj takoj izpusti mojega ubogega bankirja!“

Grof je oddal ukaz. Ko se je vrnil je našel Katarino, ki se je dušila v smehu: „Sedaj vem, kaj je vzrok vsega tega. Več let sem imela lepega psa, kateremu sem dala ime Suderland; psa mi je namreč podaril neki Anglež s tem imenom. Pes je poginil. Ukazala sem Relievu naj ga pusti nagačiti, ker se je obotavljal, sem se razjezila, ker sem menila da se mu zdi to delo nečastno. Zato to nesporazumljenje.“

Preložil J. Vařacha.

Jaroslav Hašek:

Švejk v arsenalu.

Avtor svetovnoznane romana „Dobri vojak Švejk“ je že pred vojno napisal nekakega „Prašvejka“, ki je obsegal petero satir. Eno iz teh, dosedaj še malo poznanih sem prevedel v slovenščino. Iv. Vuk.

Zgodilo se je tako, kakor mu je častiti vojni kurat napovedal:

„Švejk, ti nebodigatreba, ako hočeš na vsak način služiti vojake, boš služil pri in sredi strelnega bombaža. Mogoče ti bo ta služba dobro storila.“

Dobri vojak Švejk se je torej učil v arsenalu poslovati s strelnim bombažem. Z

njim je polnil torpede. Taka služba ni nobeno lizanje medu, ker pri takem poslu neprestano stoji z eno nogo v zraku, z drugo pa v grobu.

Ali dobri vojak Švejk se ni bal. Živel je med dinamitom, ekrazitom in strelnim bombažem zadovoljen kot pošteni vojak in iz barake, kjer je polnil torpede s tistim strelnim bombažem, je donela njegova pesem:

„Stavi na mostove krepke straže svoje,
Pijemont, Pijemont.

Mi vseeno jih razčesemo na dvoje,
Hop, hop, hop.

Hej, to bilo klanje tam pri Solferino,

Tekla kri je, bogme, kakor s soda vino,
Hop, hop, hop.
Vse v krvi do kolena, kot v mesnici —
Osemnajški so klali po pravici,
Hop, hop, hop.

Po tej lepi pesmi, ki je spremenila dobrega vojaka Švejka v leva, so sledile druge bojevitosti pesmi na vrsto, od knedlikov velikih, kakor glava. Dobri vojak Švejk je namreč jedel knedlike z nepopisnim sladostrastjem.

In tako je živel zadovoljno sredi strelnega bombaža, osamljen in sam v eni izmed barak arsenala.

Nekega dne pa je prišla inspekcija, ki je šla od ene barake do druge in pregledovala, če je vse v redu.

Ko so častniki inspekcije vstopili v barako, v kateri se je dobri vojak Švejk učil poslovati s strelnim bombažem, so se prepričali po oblakih dima, ki so se valili iz pipe dobrega vojaka Švejka, da je to neustrašljivi bojevnik.

Ko je zagledal Švejk častnike, je vstal, vzel po predpisu pipo iz ust in jo položil kolikor mogoče blizu poleg sebe, da bi mu bila, kolikor mogoče takoj pri roki. In sicer v odprti jekleni sod s strelnim bombažem. Pri tem je dejal, salutirajoč:

„Pokorno javljam, nič novega, vse v redu!“

So trenutki v človeškem življenju, kjer prisotnost duha igra veliko vlogo.

Najumnejši med to družbo je bil gospod polkovnik. Iz strelnega bombaža so se dvigali majhni krogi dima. In je rekel:

„Švejk, kadite naprej!“

To je bila pametna beseda. Zakaj brezdvomno je boljše, če se goreča pipa nahaja v ustih, kakor pa v sodu med strelnim bombažem. Švejk salutira in reče:

„Pokorno javljam, kadil bom.“

Bil je Švejk pokoren vojak.

„In sedaj stopajte na stražo, Švejk!“

„Pokorno javljam, ne morem, ker moram glasom predpisa biti do šeste ure tukaj,

dokler me ne zamenjajo. Namreč pri strelnem bombažu mora neprestano nekdo stati, da se ne zgodi nesreča!“

Inspekcija je odšla. Bežala je v največji naglici na stražo in ukazala, naj gre takoj s patruljo po Švejka.

Patrulja je šla nerada, a je šla vendarle.

Ko je prišla pred barako, v kateri je dobri vojak Švejk sedel sredi strelnega bombaža z gorečo pipo, reče korporal:

„Švejk, ti prašiček, vrzi pipo skozi okno in pridi ven!“

„Kaj še več! Gospod polkovnik mi je ukazal, naj kadim naprej in moram torej kaditi dokler me ne raznese na kose.“

„Pojdi ven, govedina!“

„Ne in ne, pokorno javljam. Še je komaj ura štiri in vi me lahko zamenjate še le ob šestih. Do šestih moram stati pri strelnem bombažu, da se ne zgodi nobena nesreča. Jaz sem zato pravi...“

Zloga „ven“ ni več izgovoril. — Morda ste čitali o veliki eksploziji v arsenalu. Baraka za barako je zletela v zrak in v tričetrt sekundah je zletel celi arsenal v zrak.

V baraki, v kateri se je dobri vojak Švejk učil poslovati s strelnim bombažem, se je začelo in na tem mestu so se leteč od vseh strani, kupičile deske, stebri in železne konstrukcije okrog dobrega vojaka Švejka, ki se strelnega bombaža ni bal, ter mu izkazovale zadnji častni pozdrav...

Tri dni so delali pijonirji na razvalinah in zbirali glave, trupla, roke in noge, da bo zamogel ljubi gospod Bog na sodni dan spoznati različne šarže in jih temu primerno nagraditi. Bilo je mnogo nepopisno težkega dela. Tudi tri dni so odstranjevali deske, železne konstrukcije s Švejkovega trupla. In tretjo noč, ko so prodrli v notranjost vsega kaosa, so zaslišali prijazen glas:

„Hej, to bilo klanje tam pri Solferino,

Tekla kri je, bogme, kakor s soda vino,

Hop, hop, hop...“

»Etoile«

gorčica (senf)
je najboljša!

Dobi se v vseh specerijskih in delikatesnih trgovinah.

Pri svitu bakelj so se dokopavali k temu glasu, ki je pel:

„Vse v krvi do kolena, kot v mesnici —
Osemmajšaki so klali po pravici,
Hop, hop, hop...“

In v svitu bakelj so zapazili rešilci iz že-

leznih konstrukcij in nakopičenih desek nastalo jamo. V kotu te jame pa dobrega vojaka Švejka, ki je položil pipo na stran, salutiral in javil:

„Pokorno javljam, nič novega, vse v redu!“

Aleksandrov dom pod Triglavom.

Fran Pogačnik:

Šilo za ognjilo

Kaj ne, da le sonete bi ti spletal
in v pesmih neštevilnih te slavil,
zvestobo na kolenih ti obetal, —
bi tvoj obrazek zadovoljen bil.

Ej, dekle, baš sem druga korenina
in smejem voljicam se tvojim tem.
Zdaj, dekle, čistega mi toči vina!

In da bi, rož kraljici, rož rdečih
ti nosil, v mesečini se solzil
in v koprnenja slah umiral bi gorečih,
morda še med bi iz ust ti sladkih pil.

Naš narod pravi: „Šilo za ognjilo“.
Kar dedje rekali so, i jaz dem,
svetó mi njihovo je izročilo.

Mirko Kragelj:

Slovo

Daj dlan mi svojo, da s tresočo dlanjo
ob muziki pritajenih besed
izlijem cvetje svoje duše vanjo,
ki v sanjah sem ga zbral mladostnih let.

Potem — le pojdi, žena ponosita!
Ker vem, četudi strog bo Tvoj obraz,
bo v srcu Ti ljubav plamtela skrita
in — moja boš, čeprav bom daleč jaz!

Obrazi iz ljubljanske drame

Silvester Škerl:

Osip Šest.

Bilo je o Božiču, ko je dijak druge realke Osip Šest prvokrat na skrivaj šel v gledališče. Oče ga je pri tisti priliki seveda premikastil, vendar mlademu realcu čudežni svet, ki ga je videl, ni šel iz spomina. Počasi se je deček seznanjal z ljubljanskim gledališčem, dokler ni prodril do skrivnosti kulis in garderob ter vstopil v dramatično šolo. To se je zgodilo tedaj, ko je Šest iz evidentnih razlogov izgubil ob priliki mutacije glasu osvojeno si ambicijo, da bi postal pevec — bariton. Milan Skrbinšek, ki je bil baš tedaj otvoril v Ljubljani dramatično šolo, mu je postal prvi učitelj in vodnik. Po njegovem priporočilu je bil Šest sprejet na Dunaju v Otlovo dramatično šolo, kjer so mu bili učitelji Rub, stari Baumgartner in ravnatelj Guttman. Že po prvem letu svojega šolanja na Dunaju je debutiral v Ljubljani, in sicer v igri „Red iz npravnosti“ (leta 1914). Bil je angažiran v Ljubljani in v tedenjnih težkih finančnih prilikah je prebil dve vmesni poletni sezoni pri nemškem „Sommertheatru“ v Leitmeritzu in Komotauu, v slednjem ga je pa zalotil izbruh svetovne vojne. Leta 1915. ruski ujetnik, je bil na Miklavževo leta 1917. osvobojen iz ujetniškega tabora v Riazanu po ravnatelju tamošnjega mestnega gledališča, kateremu je pomagal vso naslednjo sezono v gledališču in pod katerim je prvič v svojem življenju režiral — Dregelyjevo komedijo „Če frak dobro pristoja“. Kmalu na to je postal riazanski gledališki ravnatelj Jerikov upravnik gledališč moskovskega okrožja ter vzel Šesta s seboj v Moskvo. Tam je imel Šest priliko spoznati velika ruska gledališča, zlasti pa Hudožestveni in Balšoj teatr. Iz lističa „Slovanski jug“, ki so ga izdajali slovenski dobrovoljci v Odesi, je Šest šele l. 1919. posnel, da se je v Ljubljani zopet otvorilo slovensko gledališče in si začel nazaj v domovino. Sredi junija l. 1919. se je že davno za mrtvega proglašeni Osip Šest vrnil v Ljubljano, kjer se ni mogel prečuditi napredku gledališča, ki je vprizarjalo predstave v dveh hišah in ki se je v vsakem oziru povzpelo na tako višino, kakršne pred vojno nismo poznali.

Bil je angažiran kot igravec in režiser, uspešno pa se je razvijal v samo-režiserja in danes Osip Šest kot igravec sploh ne nastopa več. Povspel se je tekom svojega od tedaj nepretrganega delovanja v ljubljanskem gledališču, na mesto višjega režiserja.

Z izbrano eleganco oblečen, v svojem vedenju fin in ljubezniv, skrben in natančen, nosi na licu ostre

poteze discipliniranosti in iz globoko ležečih, velikih oči gleda naivno pričakujoče, a hkrati odločno in samozavestno. Utrujenega od prenapornega dela, ki ga vestno in požrtvovalno opravlja že vsa leta odkar je tu, ga včasih prevzame nervoznost in tedaj postanejo njegove karakteristično razdvojene oči begajoče, kot bi iskale opore, mirne točke, da se odpočijejo.

Gremo mimo Šesta igravca, ker je že sam šel mimo, dasi bi bilo zanimivo pripomniti kaj k temu predmetu. A danes nas zanima zlasti Šest — režiser

in posvetiti hočemo kratko razmotrivanje njegovim režijam, ki so vtisnile ljubljanskemu gledališču neizbrisani pečat. Skozi Šestove roke je šla večina komadov, ki smo jih videli v Ljubljani po vojni in dasi je delo, ki leži danes za njim v kakem pogledu kvarno vplivalo, mu moramo vendar kar v naprej priznati, da je šla pod njegovim vodstvom pot ljubljanskega gledališča neprestano kvišku.

Njegove vprizoritve kipijo v močni razgibanosti, nekaj mladega, radikalnega, netradicionalnega je v njih. Morda ne trdim preveč, če rečem, da se skuša Osip Šest v skladu z zahtevami našega časa, osvoboditi reproduktivnega značaja gledališke

umetnosti in ustvariti izvirne odrske, teaterske umetnine. Dramska književna dela niso zanj nekaj svetlega, da bi jih gledališče minuciozno izdelala na odru reproduciralo, marveč le pripomoček k oblikovanju nekega novega, od pisane besede povsem različnega umotvora.

Značaj teh odrskih kreacij je romantično-baročen. Operira s kuliso, z razsvetljavo, s slikovitostjo in pestrostjo kostuma, množic in z zvočnostjo muzike. Šest je prvi vpeljal v našo dramo kot bistven element muziko, kar vtemeljuje moje naziranje glede romantično-baročnega značaja njegovih vprizoritev. Njegova vprizoritve je nekaka simfonija vseh elementov, ki se v njih umetniški duh izživlja: stavbarstvo, slikarstvo, kiparstvo, poezija, petje (koral) in glasba.

Njegova razvojna pot očitno kaže stremljenje po gori opisanem načinu vprizarjanja. Najprej je opustil vprizarjanje kmetskih iger, nato se je z vprizarjanjem Wildgansa popolnoma osvobodil naturalistično-realističnih tendenc, dokler se ni začel kristalizirati z vprizarjanjem Büchnerja in Hasencleverja.

Kar pa najbolj potrjuje opisano, je Šestov Shakespeare. Tekom let je Šest vprizaril pri nas celo vrsto Shakespearejevih komadov. Niti oddaleč ne najdeš v

teh vprizoritvah klasične, v dikciji in veliki kretnji izražene linije, ki je Shakespeareu bistvena, marveč le silo sceničnih pojav, iz neizčrpnosti velikega pesnika. Shakespeare mu dovoljuje razmaha kolikor hoče, in Šest spaja svojo ambicijo po simfoniji teles, barv in zvokov z adekvatnimi bogatimi in pestrimi elementi, ki jih najdeš v Shakespearejevem delu.

Pri vsem tem pa ne moremo šteti Šestu v dobro, da se tako malo peča z igravci. Igravec ima očitno pri njegovih vprizoritvah podrejeno ulogo, ker se mora prilagoditi sceni, atmosferi, v katero ga režiser postavi. Ker imajo pri Šestu neigravski elementi v simfoniji vprizoritve močno veljavo in ker premalo posega s svojo vodilno roko v igravski element, je slednji v njegovih vprizoritvah neuravnan,

prepuščen preveč samemu sebi, da bi mogel plastično stopiti v ospredje.

Omeniti mi je še, da stoji mnogokrat Šest pod vplivom raznih gledališč, ki jih marljivo in ukaželjno obiskuje v velikih evropskih metropolah, zlasti ima Berlin mnogo privlačnosti zanj. Tako se mu časih zgodi, da skuša prenesti na naš oder pridobitve, ki ne odgovarjajo niti Šestovemu osebnemu razvoju, niti razvoju našega gledališča.

Z neumorno svojo pridnostjo in delavnostjo, s svojo veliko ljubeznijo do gledališča in s svojo mladeniško prožnostjo, je Šest pomaknil slovensko gledališče iz začetništva na pot resnega iskanja in kadar se poglobi še v igravca, v skrivnosti dikcije in kretnje, v človeka-umetnika, bodo slovenskemu gledališču odprte nove, doslej še neznane poti razvoja.

Marija Vera.

Že v najnežnejši mladosti je smrt ugrabila Marijo Veri očeta in mater. Skrb za njeno vzgojo je prevzel njen stric, tedanji goriški knezoškof, v čigar palači je deklica doraščala, dokler ni pobegnila na Dunaj, da se izšola za igravko. Iz varuhove bogate knjižnice si je izbirala za čtivo nemške klasike, zlasti Schillerja, in pa Shakespearea. O ustroju gledališča tedaj ni imela nobenega pojma. Znano ji je bilo pač, da prihajajo v mesto družbe, ki dajejo opere z glasbo in petjem, a ni mogla umeti, kako bi bilo mogoče peti „Devico Orleansko“ in vse druge velike klasične igre, katere so zapustile v njeni mladi duši tako silen dojem, da se jih je nehote naučila na izust in da je ponavljala, svojemu trenutnemu razpoloženju prikladne, a vselej veličastne besede zdaj iz ene, zdaj iz druge igre. Razmotrivala je o tem, kako bi bilo mogoče izraziti, oblikovati vse te igre, ko ji še ni bilo znano, da se morajo vtelesiti napisane besede v prednašajočem igravcu, ko ni vedela, kaj je oder, kaj loža, galerija in parket.

Taka premišljevanja so izpolnjevala njena prva dekliška leta. Vstvarila si je iz knjig svet zase in vse njeno koprnjenje je bilo po tem, da bi mogla doživeti v življenju dopolnitev vsebine teh čudežnih dekliških sanj.

Neka njena sorodnica, ki se je na dunajski akademiji izobraževala za pevko, ji je enkrat v počitnicah prva razkrila obliko in pomen gledališča, pregnala je njene dvome in nejasnosti ter ji nehote pokazala pot, ki vodi h gledališču. Pripovedovala ji je o Burgtheatru, o akademiji, vprizoritvah in igravcih, a vsa ta za Marijo Vero tako velika razkritja so imela za posledico, da je — kakor rečeno — po večkrat zastoj

in celo v ogorčenje svojega varuha izraženi želji, da bi se posvetila gledališču, pobegnila iz sončne Gorice na Dunaj.

Prvo gledališče, ki ga je videla od znotraj, je bil Burgtheater, kjer se je predstavila in prosila, naj ji pomagajo naprej. Srečala je ljubeznive ljudi, ki so se zavzeli zanjo, očarani od njenega talenta, ji preskrbeli mesto na akademiji in se zanimali za njen razvoj. Tri leta vstrajnega in vestnega študija na akademiji — in Marija Vera je bila zrela igravka, angažirana v Curih na prvem mestu za velike tragične vloge. Nastopila je prvič kot Marija Stuart in je nekaj let nosila ves klasični repertoar. Iz Curiha je odšla na nekaj gostovanj v Mannheim, a od tam jo je poklical Max Reinhardt v Berlin, kjer je pod tem režiserjem svetovnega slovesa igrala več ulog, spremila ga na turnejah po Nemčiji in Avstriji ter v Peterburg. V zadnjih letih svetovne vojne je nastopala v Danzigu, kjer jo je občinstvo zelo vzljubilo, vendar so jo vedno hujše prilike v Nemčiji prisilile k povratku v Švico, kjer je v Bernu nastopala do konca svetovne vojne.

Emil Nadvornik, znani jugoslovanski režiser, ki je deloval tisti čas v Sarajevu, je pregovoril Marijo Vero, da je prišla v Jugoslavijo in po nekaterih gostovanjih, pri katerih je nastopala z Milanom Skrbinkom kot partnerjem, je bila angažirana v Beogradu, kjer je igrala čez dve leti. Iz Beograda pa je prišla v Ljubljano, kjer tudi deluje že nekaj let.

Tako je dobilo ljubljansko gledališče v svoj ansambl igravko, katera se je daleč od njega razvijala, ki ni imela nobenih stikov z njim ter je prišla v

velikem svetu do svoje zrelosti in je nastopila prvič pri nas kot izbrušena, izoblikovana in ustaljena umetnica.

Visoka, harmonično oblikovanega telesa, s klasično, na antiko spominjajočo glavo, ravnim grškim nosom, visokim čelom in markantnimi ustnicami, ki razodevajo tragedko, je Marija Vera izredna odrska pojava. Obdarjena z močnim intelektom in z nenavadno lepim, v vseh skalah izražanja enako zvočnim in plastičnim organom, izšolana v duhu velikih tradicij Burgtheatra, je vsposobljena Marija Vera za vtelesenje veličastnih ženskih likov iz klasične tragedije, pa tudi vseh tragičnih osebnosti iz svetovne dramske literature, kakor skoro nobena slovenska igravka pred njo.

Njen element je pač tragedija, v nji edino se izživlja njena osebnost. Marija Vera je zrastle v protagonistko, njeno igranje je skoz in skoz prežeto od notranjih doživetij, ki silijo k izbruhu v okviru njenih ulog. Ona dominira v tistem svetu, ki je prvi in največji svet domišljije: svet povzdigovanja lastnega jaza in potisočerenja svojega življenja, v eni sami fizionomiji, ki je isto tako prastara: tragična.

Ne le v klasični tragediji se Marija Vera izživlja. Ona najde možnosti vtelesenja v Ibsenu, v Hauptmannu — celo v Shawu — skratka v vseh tistih odrskih avtorjih, ki so prevzeli dedščino po starogrški tragediji in ki nosijo njeno veličino v naš čas, spreminjajoč pač obliko in vsebino, a katerim je ostal duh antike, duh prastare tragedije.

Ona išče med najnovejšimi, med ekspresionisti, še dediča tiste zlate verige, ki veže vse čase in se želi izživeti tudi v najmlajšem, v najnovejšem, da nosi le fizionomijo tragičnosti, umetniško velike in umetniško globoko resnične tragičnosti.

Na našem odru, kjer so vsi igravci vzgojeni (v kolikor imajo šole in vzgoje) ali navajeni v povsem drugem duhu, Marija Vera ne more zmerom razviti vseh svojih zmožnosti. Vzgajati si mora, v kolikor je to sploh mogoče, sproti svoje soigravce. Vendar ima toliko vere in toliko ljubezni do svojih kolegov, do slovenske drame, do našega mesta, da je vesela svojega dela in da si obeta še mnogo od našega mladega gledališča.

Šestdesetletnica Maksima Gorkega.

14. marca 1868. — 14. marca 1928.

Dne 14. marca je poteklo šestdeset let, odkar se je rodil v Nižjem Novgorodu ruski pisatelj Maksim Gorki, ki je eden izmed najbolj popularnih pisateljev sveta.

Maksim Gorki ali Aleksej Pješkov, kar je njegovo pravo ime, je izšel iz takozvane nižje plasti človeške družbe. Njegov oče je bil reven rokodellec, prav tako je bila tudi njegova mati iz delavskih vrst. V starosti 9 let se je bil šel učiti čevljarstva. Njegov dedek pa ga je v tej mladosti naučil za silo brati in pisati.

Gorkemu ni ugajalo pri čevljarju. Tudi mu ni ugajalo pri risarju, potem pri slikarju svetih podob, ladijskemu kuharju in pri vrtnarju. Njegov nemirni duh se nikakor ni mogel ustaliti. V tem času je vestno prebiral klasična dela. Neugnana želja po resnici pa ga je potem gnala v Kazan, kjer se je seznanil z različnimi ljudmi sumljivega tipa, ali kakor sam piše v svoji knjigi „z bivšimi ljudmi“.

Na tem njegovem življenju so bazirali vsi njegovi spisi, s katerimi je zaslovel po širnem svetu.

Zaspana Rusija se je pričela zanimati za novo smer, ki jo je zastopal v literaturi Maksim Gorki.

Njegova dela, ki jih ni malo, čitajo že skoraj vsi narodi v Evropi. Tudi Slovenci smo se že seznanili z njimi. To je predvsem krasen socialen roman „Mat“, potem drama „Na dnu“ in druge manjše črtice in novele.

Maksim Gorki je predvsem socialni in proletarski pisatelj in je kot tak velika in važna osebnost za mednarodno proletarsko gibanje. Vendar si je s svojimi deli vzbudil sloves ne le samo med delavstvom vsega sveta, temveč tudi med vsemi narodi, ki znajo čutiti in razumeti rusko dušo, kakor je veliki pisatelj Maksim Gorki.

Pri tekmovanju novomeških lepotic za častni naslov MISS NOVOMESTO je dobila II. priznanje naša naročnica gospodična Iva Recelj iz Kandije št. 28.

Prof. S. Šantel:

O harmoniji barv.

Izredno mikavno je razmišljanje o podobnosti in sorodnosti med glasovno in barvno umetnostjo. Ni ga pojava v eni teh umetnosti, kateremu ne bi mogli primerjati podobnega pojava v drugi. Vendar mi ni znano, ali je skušal kdo te sličnosti preiskovati sistematično. Ni moj namen, da bi storil to v pričujočem članku; vendar hočem omeniti nekaj važnejših dejstev, na katera se bo naslanjalo sledeče razmotrivanje.

Predvsem moram natančneje opredeliti pojem „barvne umetnosti“. Barvna umetnost je po splošnem pojmovanju vsaka umetnost, ki uporablja kot sredstvo za izražanje barvo; njej moramo torej prištevati slikarstvo, dekorativno slikarstvo in ornamentiko.

Pri primerjanju z muziko, ki je abstraktni del glasovne umetnosti, se bomo pa omejili samo na ono barvno umetnost, ki uporablja abstraktna izrazna sredstva, torej na čisto ornamentiko. Tako imenujemo ornamentiko, ki deluje samo z uporabo ploskve, forme, linije in barve brez namena, da bi skušala predstavljati kakršnosibodi slikarsko misel.

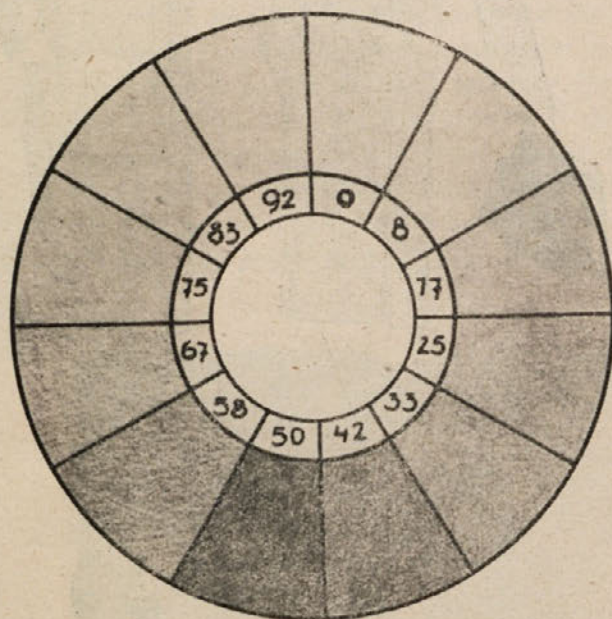
Nihče ne bo tajil, da sta čista muzikalna in čista ornamentalna tvorba podvržena neki zakonitosti. Med tem pa ko je ta zakonitost v muziki že davno ugotovljena, ter se poučuje na glasbenih šolah pod naslovi: harmonija, melodika, kontrapunkt in oblikoslovje, tavajo barvni umetniki (v našem ožjem smislu) v polutemi nepoznavanja te zakonitosti, ki sicer ne onemogoča, a znatno ovira umetniško vstvarjanje na tem polju. To opažamo zlasti pri začetnikih, ki bi jim pomožna znanost barvne harmonije, ornamentalne kontrapunktike in oblikoslovja gotovo izdatno olajšala uvedbo v to lepo in obširno umetnost.

Jasno je, da se pri razpravljanju o barvni harmoniji ne bomo ozirali na drugo nego na barve kot take. Ne bomo preiskovali zakonov o obliki in liniji, kakor se tudi muzikalna harmonija ne bavi z melodiko in kontrapunktiko, temveč samo s sestavo glasov (tonov).

Osmim tonom v muzikalni skali (lestvi) — v resnici jih imamo 12, pri četrtonski glasbi

celo 24 — odgovarjajo najizrazitejši toni izbrani iz mavrične (spektralne) vrste vseh pestrih barv od vijoličaste do rdeče. Da si olajšamo primerjavo, bi si mogli te barvne tone naslikati na klavijaturi tako, da bi srednjo oktavo opremili z vrsto nasičenih barv, med tem ko bi višje oktave dobile iste lestve v vedno svetlejših nijansah, (ne gre mi iz peresa izraz „odtenki“, ki so jo naši hiperpuristi uvedli v povojno slovenščino) a nižje oktave stopnjevale temnejše tone.

Take barvne lestve se pa ne bomo posluževali, ampak bomo raje uporabili barvni krog, ki je iz praktičnih ozirov mnogo pri-

Sl. 1. Enostavni barvni krog.

pravnejši za razne kombinacije, katere bomo navajali v sledeči razpravi.

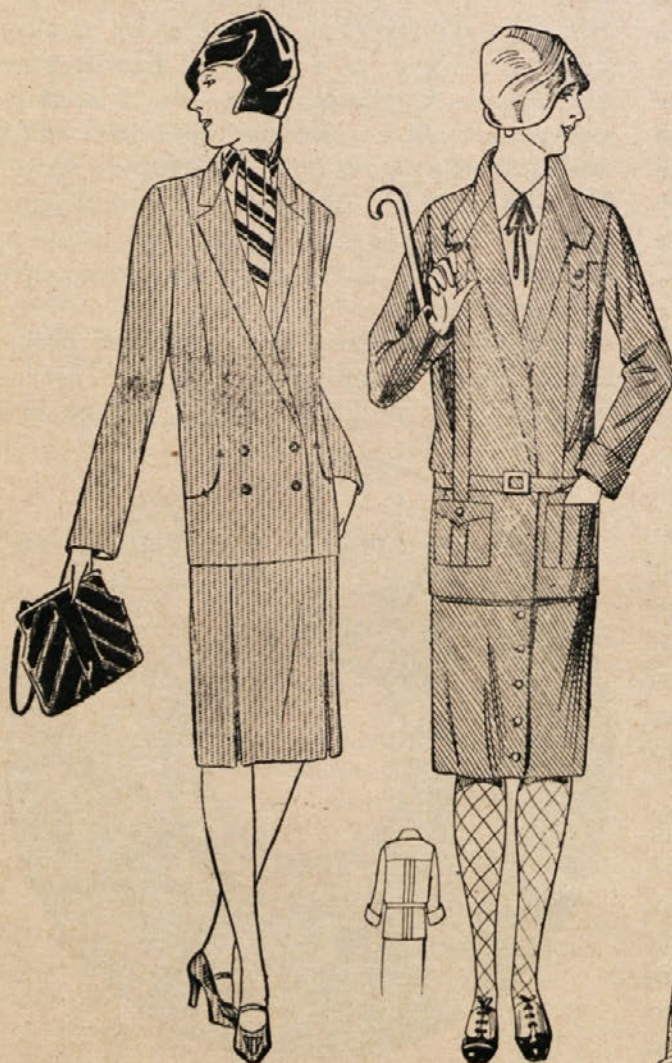
Barvni krog kakor ga kaže sl. 1., je sestavljen iz 12 spektralnih tonov ter se naslanja na delitev pravilnega¹ barvnega kroga po znanem barvnem raziskovalcu in estetu prof. Ostwaldu. Njegova delitev barvnega kroga na sto delov omogoča natančno imenovanje posameznih tonov s številkami od 0—99.

(Dalje prih.)

¹ Barvni krog, kakor so ga sestavljali prej, je bil nepravilen. Sestavljen je bil na temelju enakomerne razdelitve rмене, modre in rdeče barve, kar ne odgovarja razmerju tonov v pravilnem barvnem spektru.

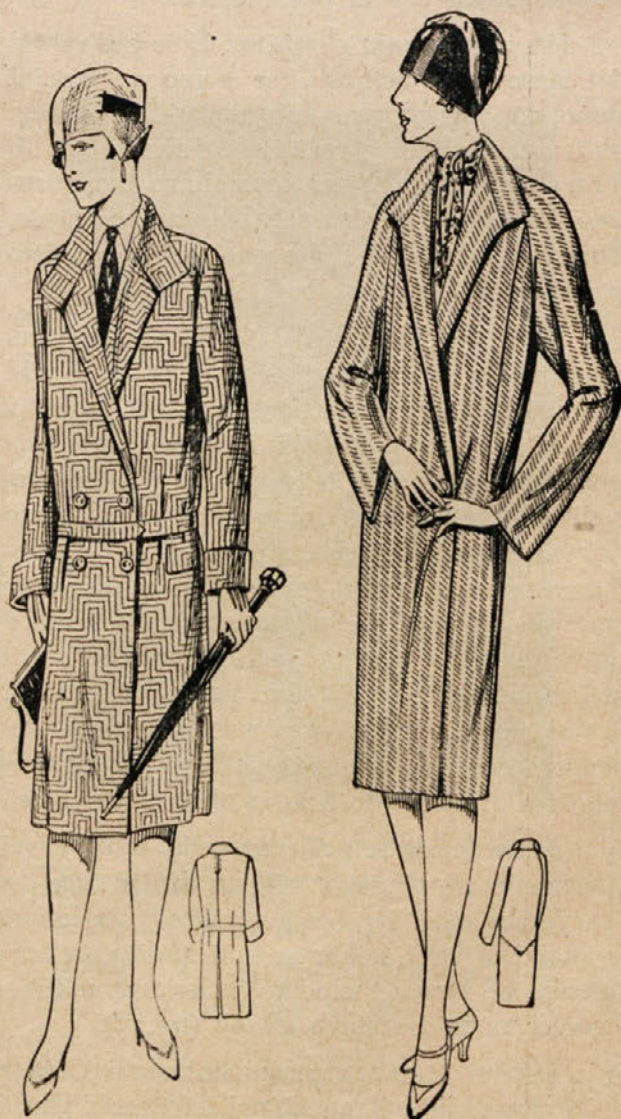
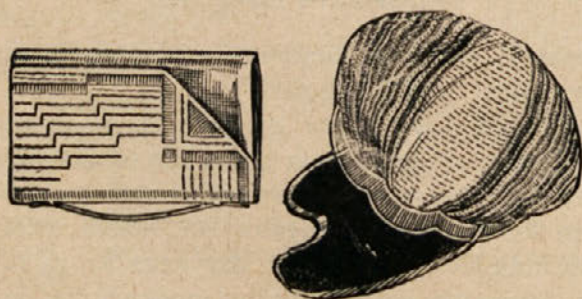
Modno poročilo.

šamo sliki dveh elegantnih kostumov in dveh lep-
pih ter praktičnih plaščev. Prvi desni kostum je
strog v elegantni formi in določen za mesto, za
promenado in male sprehode. Napravljen naj bo
iz finega angleškega blaga v svetlosivi, kasha,
beige (beš), v rujavi ali tudi črni in temnomodri
barvi. Drugi kostum ima ležerno športno formo,
ki se ga rabi za potovanja, izlete in drugo. Oba
kostuma sta res vrlo okusna.

Isto trdimo o obeh plaščih; oba imata
vitko in mehko linijo, ki naj se prilagodi moder-
nemu tipu ženskega telesa. Za plašč uporabljamo
mehko angleško blago, z malimi karo-vzorci, ali
meliranimi, črtastimi, ali geometričnimi vzorci.

Ker naj služi naša revija tudi praktičnim za-
htevam naših čitateljic, povemo še to, da si zgor-
nja oblačila pridne dame lahko same napravijo.
Tozadevni kroji se dobi pri tvrdki A. Krisper,
Ljubljana, Mestni trg.

Pri našem podnebjju imamo skoro vsak me-
sec in v vsakem letnem času, celo v poletju nekaj
dni mrzlo in deževno vreme. Posebno spomladi
so take vremenske spremembe večkrat dnevno in
smo tako primorani, da si temu primerno uredimo
naša oblačila. Zato mora vsaka dama imeti v svoji
garderobi temu primeren kostum in plašč. Prina-

SLIKAR - GRAFIK E. JUSTIN

Autoportret, risba iz l. 1924.

schule St. Anna) na Dunaju, kjer je delal pol leta pri znanem slikarju profesorju Fröhlichu. V drugem semestru leta 1921/22 je bil takoj sprejet v drugi letnik dunajske državne grafične šole (Staatliche graphische Lehr- und Versuchsanstalt), kjer je delal pod vodstvom svetovno znanih profesorjev Hrubyja, Lande in Puchingerja. Na istem zavodu je bil Justin eden izmed najboljših slušateljev pri znanem profesorju anatomije Hellerju. Raditega mu je profesor Heller omogočil, da je bil sprejet kot izredni slušatelj k predavanjem anatomije na dunajski akademiji lepih umetnosti. Njegova ukaželjnost je bila tako velika, da je istočasno obiskoval večerne tečaje v umetniško-obrtnem muzeju, ki jih je vodil profesor Hoffmann. V letu 1922/1923 je absolvirал prej omenjeno grafično šolo. V istem letu je dunajska jurija umetnostne razstave dvakrat sprejela njegova dela, kjer je E. Justin s svojimi deli prvič stopil pred kritično in

V današnjem „Domačem prijatelju“ prinašamo nekaj reprodukcij grafičnih in slikarskih del E. Justina. Mladi umetnik (rojen leta 1903 v Ljubljani) je že zelo zgodaj kazal veliko nagnjenost do likovne umetnosti. Najprvo je obiskoval realko. Vsled njegove nadarjenosti v risanju je po nasvetu prof. Koželja prestopil v tukajšno Umetno obrtno šolo, kjer je obiskoval kiparski oddelk profesorja Repiča in v letu 1920/1921 absolvirал Srednjo tehnično šolo v Ljubljani. Isto leto je bil sprejet na dunajsko slikarsko akademijo, ki jo je moral zapustiti, kakor vsi Jugoslovani radi znanih incidentov na Koroškem. Zato se je vpisal v umetniško šolo (Kunst-

Oče in sin, akvarel iz l. 1925.
(skica za stensko sliko).

razvajeno dunajsko publiko, ki pa je njegova dela simpatično sprejela.

Naslednje leto se je odpravil na študijsko potovanje v Nemčijo. Hotel je vstopiti na monakovsko umetnostno akademijo, kateri namen pa je bil preprečen ob priliki zasedbe Porurja, ker je morala večina Jugoslovancev, kot simpatizerji Francozov zapustiti nemška mesta. S svojimi deli si je pridobil tudi naklonjenost Pokrajinske uprave, ki mu je podelila državno stipendijo skozi vsa študijska leta, s katero pomočjo je nameraval obiskati Italijo in vstopiti na akademijo v Florenci. Ker so se ravno takrat vse stipendije ukinile, ni mogel uresničiti te svoje želje. Materijalne težave in draginjske prilike so ga prisilile, da je ostal v Ljubljani in odložil potovanje na kasnejši ugodnejši čas. Tu se je intenzivno lotil svojega dela in se je posebno specializiral v lesorezu. Goji pa istočasno vse slikarske in grafične tehnike.

Njegova dela so bila razstavljena na Jugoslovanski razstavi v Lvovu, dalje na svetovni grafični razstavi v Florenci, kateri razstavi je aranžiral zagrebški profesor Krizman.

Krist, lesorez iz l. 1927.

Pod vodstvom profesorja Krizmana je Justin razstavil tudi v Lodzu na Poljskem. Pod aranžmajem profesorja Gjuriča je razstavil na Evropski grafični razstavi na Reki, v Pragi, v Zagrebu ter v Novem Sadu. Tudi na ljubljanskih razstavah smo že velikokrat videli Justinova dela. V zadnjem času je razstavil v Lizaboni.

Navzlic njegovi mladosti si je Justin pridobil že prav laskave kvalifikacije. Kritika inozemskih listov priznava Justinu močan talent, opozarja na dekorativnost in na discipliniranost Justinovih del, poudarja dobro izražanje njegove individualnosti, čeprav imajo gotovi lesorezi na sebi nekaj Dürerjeve moči. Posebno pozornost so vzbujali njegovi lesorezi, s katerimi je pokazal vso svojo minuciozno tehnično rutino. Značilno je to, da so ga laskavo ocenili tudi Italijani, katero oceno prinašamo v prevodu, ki se glasi:

ELKO JUSTIN.

Mladi umetnik je Slovenec in grafik velike sile. Treba je poudariti, da se ta njegova moč izraža v izbiri subjektov, s katerimi nam naj-

Beethoven, lesorez iz l. 1927.

raje podaja krasne slike slovenskih starčkov, v svoji priprosti in usmerjeni tehniki v dobri izrazitosti risb, ki imajo nekaj ljubkega in mehkega in vendar v finejšem smislu svojo popolnost.

V Justinovih delih odseva oduševljenost, ki osrečuje vsa bitja, ki se prilagodi kot žarek na telesa, ki da občutek omamljivosti in očarljivosti prostora in ki napravi ljudi srečne. Tudi v svojih zadnjih delih, ki smo jih videli razstavljene na naši periodični razstavi, skuša Justin v seriji portretov podati vso lepoto.

V „Starčkih“, — grafikah ki jih je kupil

N. E. Bodrero je vsebovan rahel občutek klasicizma, kjer je v fluidastih potezah izražena milina oces teh dveh starcev, iz katerih krasno odseva velikodušnost in dobrosrčnost. Vrhutega nam je dan užitek in umerjenost občutka, ki jo razširjata ta dva obraza, ki živita podana po umetnikovi duši s toliko elementarno voljo in veseljem do življenja. Ob zaključku je treba poudariti, da so vsa dela E. Justina podana v svojih potezah s polno radostno lahkoto eksaktno, in niso drugega kot logični sadovi neumornega truda, trajnega skrbnega dela in discipliniranosti njegove energije.

Prevedeno iz „La VEDETTA D ITALIA“ z dne 21. septembra 1927.

Tako se glasi ocena Justinovih del, razstavljenih v Florenci in Reki. Tudi ostala inozemska kritika ga ocenjuje na podoben način.

Slovenci ga poznamo največ kot ilustratorja enega največjih slovenskih dnevnikov. Istočasno pa ilustrira tudi razne revije, med drugimi tudi naš list. Na tukajšnih razstavah še ni prišel do one izrazitosti, ki jo zasluži s svojimi deli. Zato bi želeli, da nam pri prvi priliki pokaže svoje znanje na kaki večji ljubljanski razstavi. Takrat pa bomo obširneje ocenili njegova dela. Končno pripomnimo, da je tudi linorez „Velika noč“ na naslovni strani delo E. Justina.

Zgoraj:

Desni lesorez: **Bog oče**, original iz l. 1924 iz cikla „Jaz“.

Levi lesorez: **Križani**, original iz l. 1924 iz cikla „Jaz“.

Spodaj:

Desni lesorez: **V mrtvašnici**, original iz l. 1926 iz cikla „Grozote“.

Levi lesorez: **Živ pokopan**, original iz l. 1925 iz cikla „Mrličiči“.

Zadružna banka v Ljubljani je izdala za svoj VI. občni zbor zunanje prav lično in vsebinsko zelo informativno letno poročilo, iz katerega posnemamo, da je naloga banke predvsem pospeševati in podpirati zdrave samopomočne težnje širokih množic, za pravilno in plodonosno udejstvovanje malih kapitalov. Okrog banke se je doslej zbralo nad 50 takšnih samopomočnih udruženj, ki vrše odlično svojo nalogo. Naj omenimo samo n. pr. stavbno zadrugo „Stan in Dom“, ki je od l. 1924 zgradila dve stanovanjski koloniji: eno ob Tržaški cesti v Ljubljani, drugo ob Glinščici pod Rožnikom, skupno nad 160 stanovanj. Po vzoru „Stan in Doma“ so se ustanovile enake zadruge v Ljubljani, v Zagorju ob Savi, v Celju, v Mariboru, v Ptuju, v Kranju, na Jesenicah itd. — „Samopomoč“ je zaupanje v lastno moč, v lastno voljo in inicijativo.

Zadružna banka v Ljubljani deluje pravzaprav v korist najširših množic. Napreduje stalno, ker se ji pridružujejo vedno novi poslovni prijatelji. V l. 1927. je zvišala svojo delniško glavnico od štirih milijonov na pet. Z zvišanjem glavnice je banka pojačala svoja lastna sredstva.

Hranilne vloge, ki so ji zaupane so za l. 1927 znašale Din 11.618.360.

Vsa aktiva pa Din 17.583.051.

Prebitek je znašal Din 283.827.

Občni zbor, ki se je vršil 17. marca pop. v bančnih prostorih v Ljubljani (na Aleksandrovi c. 5) je soglasno odobril poročilo upravnega sveta, potrdil pred-

ložene račune in bilanco za l. 1927 in osvojil predlog o uporabi čistega dobička.

Zadružna banka v Ljubljani (Aleksandrova c) sprejema hranilne vloge na knjižice, obrestuje jih po dogovoru ter vrši vse finančne transakcije. Ima izborne zveze z Ameriko, ker je izplačilno mesto „Slovenske narodne podporne Jednote“ v Chikagu za vso Evropo.

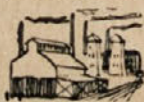
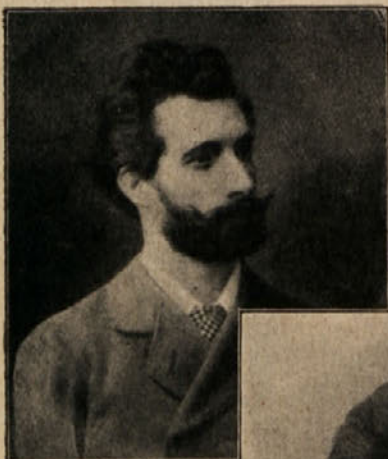
Revije

Zbori. Glasbena revija v elegantni opreml. Urednik je znani neumorni glasbenik Zorko Prelovec. Letna naročnina 40.— Din je prav malenkostna. Želimo ji mnogo naročnikov in jo toplo priporočamo.

Pod lipo. Leposlovna, poljudno znanstvena in politična revija. Urejuje jo Ant. Kristan. Ta mesečnik je namenjen za slovensko delovno ljudstvo v Jugoslaviji, Avstriji, Italiji in Ameriki. Ima lep krog sotrudnikov. V Sloveniji ne bi smela biti brez te revije nobena delavska družina.

Zdravje. Zdravstveno-poučni list. Urejuje dr. Ivo Pirc. Priporočamo vsakomur.

Svobodna Mladina. Izdaja jo krog mladih svobodoljubnih idealistov. Vsak intelektualac bi moral biti naročen na ta mesečnik, da bi s tem saj deloma podprl stremjenja sodobne mladine.

Pregled slovenske industrije in trgovine

Zgornja slika nam predstavlja **Augusta Skaberneta**, spodnja pa **Edvarda Skaberneta**, ki sta ustanovitelja v l. 1883 osnovane tvrdke:

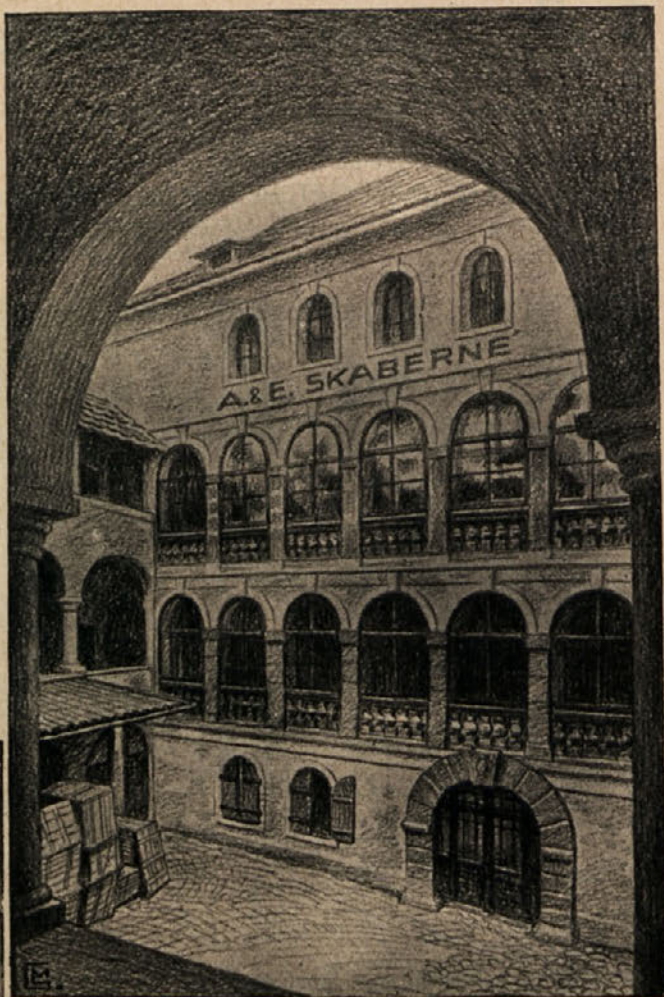
Manufakturna trgovina
A. & E. SKABERNE

LJUBLJANA
Mestni trg 10.

Hiša, v kateri se nahajajo poslovni prostori tvrdke A. & E. Skaberne, je ena najznamenitejših stavb stare Ljubljane.

Zanimiva je tudi radi tega, ker je bila dolgo vrsto let v posesti znamenitih kranjskih rodovin. Tako je razvidno iz davčnih knjig mesta Ljubljane, segajočih do leta 1600. nazaj, da je bila že istega leta last mestnega sodnika in župana Lenarta Hrena. Smatrati jo je tudi za rojstno hišo njegovega sina škofa Tomaža Hrena.

Leta 1666. je prešla ta hiša v posest plemiča Petra von Wazenberga. Leta 1740. je zopet menjala lastnika in končno postala preko nekaterih drugih posestnikov last tvrdke A. & E. Skaberne, Ljubljana.

Tvrdka A. & E. Skaberne je bila ustanovljena leta 1883, po bratih Avgustu in Edvardu Skaberne.

Po smrti teh dveh je prevzela tvrdko vdova Avgusta Skaberneteta gospa Adele Skaberne, pl. Redlwerth. Po njeni smrti leta 1926. pa sta samolastnika tvrdke njena sinova Avgust in Milan Skaberne.

Tvrdka je ena izmed največjih manufakturnih veletrgovin. Uvaža blago iz Anglije, Francije, Švice, Italije, Poljske, Češke etc. Tvrdka ima poleg svojega obsežnega engrosoddelka tudi bogato založen oddelek za prodajo na drobno.

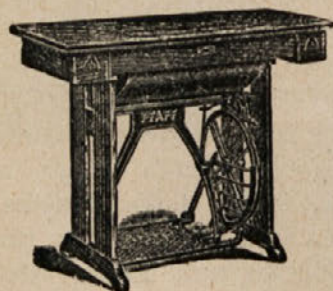
Industrija perila.

Slika nam predstavlja šivalno dvorano tvornice „Triglav“ v Ljubljani — skladišče Kolodvorska ulica št. 8, ki izdeluje vsakovrstno

moško perilo. Perilo znamke „Triglav“ je že priznано kot prvovrstni in solidni izdelek. Tvor-nica je opremljena z najmodernejšimi stroji.

Na sliki vidimo dvovrstno mizo z muldo s P f a f f brzošivalnimi stroji na električni pogon,

katere je dobavila domača tvrdka I g n. V o k v Ljubljani Tavčarjeva ul. 7. Ta tvrdka ima v zalogi le najboljše P f a f f šivalne stroje za vsa-kovrstno šivanje in obrt. Za domačo uporabo dobimo ši-valne stroje v raz-

nih okusnih opre-mah, potem razne stroje za šivilje, krojače, čevljarje itd. Razven tega ima tvrdka v zalogi razne specialne stroje

za šivanje gumbnic v perilo,
za šivanje gumbov,
za šivanje in krpanje vreč,
za všivanje čipk (Zick-Zack),
za šivanje gumbnic za krojaški obrt,
za sedlarsko obrt,
za izdelavo gamaš itd.

Tvrdka Vok dobavlja tudi specialne pol-automatične stroje za razno tehnično moderno vezenje.

Pfaff stroji se dobe po solidnih cenah in na ugodno mesečno odplačevanje. Iz lastne izkušnje vemo, da so Pfaffovi stroji res iz-borni, zato vsem našim čitateljem toplo pri-po-ročamo, da si pred nakupom ogledajo zalogo-strojev pri tvrdki Vok.

ŠIROM SVETA

Spomenik Sare Bernhardt postavljen na trgu Malesherbes v Parizu.

Izvršil ga je kipar Sicard.

„Božanska Sara“, odlična francoska igralka in slavljena po vsem svetu polpretekle dobe radi mladostnih ulog, ki jih je igrala še na „stara leta“ z občudovanja vredno poglobljenostjo in neugnanim igralskim zanosom, je umrla pred petimi leti v Parizu (26. marca 1923), širši publiki neznana po svoji pravi starosti. Ugibali so okrog 77 let. Fizično izredno obdarjena, je bila pravi naravni fenomen, izjemna prikazen po lepoti in inteligenci, razvijajoča čare 30 letne ženske še štiri desetletja — malodane do smrti. Njena svežost, temperament in igralska bistroumnost, ki se je raztezala še preko odra v krog njenega pestrega mnogoličnega okoliša — bila je še povrh pisateljica („Moji spomini“), slikarica, kiparica, krotila je leve in kače, se bavila s politiko in v svojem salonu predstavljala le haut goût pariškega luksuza in dekadentnega espritja tedanjega impresijonizma — je fascinirala množice za-

divljenih estotov, buržujev in bohemov vsega kulturnega sveta. Njena igralska umetnost se je zdela kakor čudežno razodetje, mističen doživljaj „lepote“ same. Poveljeval se je način njenega življenja, njen talent in pravljica razkošnost, njen duhovit okus neizmerno. Bila je prava boginja, mitološki simbol koncem 19. stol., ki je v njej gledalo nedosegljive vrline in umetniške kreposti, slično, kakor je vsaka doba postavila svoje ženske heroje in kakor postajajo od časa do časa lepote in metrese v izrednih okolščinah, blizu duhovnih centrov in blizu materialnega bogastva, zgodovinske osebnosti. Gledališče in literarne težnje obeh Dumasjev in Rostanda, romantično realističnih eklektikov, so našle v Sari Bernhardt dovršeno interpretinjo polpretekle, kapitalistično meščanske kulture, katere individualno psihologistično načelo še danes oblikuje kot reakcionarni element razvoj gledališča in umetnosti obče.

Anekdote Heinricha Kleista.

Pred 150. leti je bil rojen slavni nemški dramatik in pisatelj Heinrich Kleist. Prinašamo nekaj njegovih slovitih anekdot, ki jih je spisal.

I.

Dva slavna angleška boksača, eden iz Portsmoutha, a drugi iz Plymoutha, ki sta že skozi več let mnogo čula drug o drugem, toda se še nikdar nista videla, sta sklenila, da se snideta v Londonu in tam priredita javno boksaško tekmo, na kateri naj bi se odločilo, komu pripada prvenstvo.

Tako sta si torej stala nasproti pred veliko množico ljudi, s stisnjenimi pestmi; in ko je Plymouth-ec v nekaj trenutkih Portsmouth-ca zadell v prsa s tako silo da je bruhal kri, je rekel udarjeni: „Dobro!“ Ko je na to Portsmouth-ec ki se je zopet postavil, s stisnjeno pestjo desne roke sunil Plymouth-ca tako spretno v trebuh, da je ta obrnil oči in se zgrudil na tla, je dejal zadnji: „Tudi to ni napak!“

Plymouth-ca, ki je bil ranjen v čreva, so odnesli mrtvega. Portsmouth-cu pa je ljudstvo v silnem navdušenju priznalo prvenstvo.

Pravijo pa, da je tudi on naslednjega dne umrl vsled izkrvavitve.

II.

Ko je nekoč Shakespeare prisostvoval uprizoritvi svojega „Richarda III.“ je videl nekega igravca prav nežno govoriti z lepim dekletom. Neopaženo se je mlademu paru približal in slišal dekleta reči: „Ob desetih potrkaj trikrat na moja vrata; vprašala bom „kdo je?“ in ti odgovori: Richard III!“

Shakespeare, ki je ženske jako ljubil, je stal že četrto ure pred določenim časom pred vrati. Potrkal je kakor je bilo določeno in tudi prav odgovoril na stavljeno vprašanje, tako da mu je dekle odprlo. Tudi ko ga je spoznala, je z lepimi besedami potolažila njeno jezo.

Točno ob določen uri je prišel pravi ljubimec. Shakespeare je odprl linco in prav tiho vprašal: „Kdo

je?“ — „Richard III.“ se je glasil odgovor. Nato pa pravi Shakespeare: „Prekasno prihajaš, Richard III.; Wilhelm Zmagovalec je trdnjavo že zavzel!“

Materina ljubezen.

V St. Omerju v severni Franciji se je pripetil leta 1803. sledeč pretresljiv dogodek.

Stekel pes, ki je oklal že več oseb, je nekega dne popadel dva otroka, ki sta se igrala pred hišo. V trenutku, ko je trgjal mlajše dete, ki se je v groznih mukah zvijalo pod njegovimi kremplji, se je prikazala izza ogla hiše mati. Pes se je zakadil proti njej. Jasno ji je bilo, da zverini ni mogoče uteči. Zato je sklenila, da jo ugonobi. Srd in maščevanje sta ji dajala neverjetno moč. Z rokami je zadavila psa. — Vsa razmesarjena od grozovitih ugrizov, se je nezavestna zgrudila poleg njega.

Naslednjega dne je prišla toliko k moči, da je pokopala svoja otroka. Čez par dni pa so jo položili k njima v grob. Umrla je strašne smrti vsled stekline.

Slikar Henri Rousseau.

Slavni slikar Henri Rousseau je bil po poklicu mitničar. Njegovo umetnostno delovanje je odkril Guillaume Apollinaire. O njem kroži mnogo življenjskih anekdot, ki so značilne za tedanje dobo.

Rousseau je ljubil korpulentne žene. In zato je damo, katera mu je bila simpatična, naslikal debelejšo, kakor je bila resnično. Tako je napravil tudi iz Laurencine debelo muzo. Vendar mu ona tega ni zamerila, ker je to pravilno sprejela kot poklon slikarja.

Ljudstvo, ki je slikarja sicer ljubilo, ga je vendar, ko je zapustil mitničarsko službo, jelo smatrati za nepridiprava; kajti slikarstvo se ni prištevalo plodonosnemu delu. In umetnik, čigar slike se danes prodajajo po 3 do 400.000 Din se je moral težko boriti za vsakdanji kruh. Udeleževal se je prav vseh nagradnih razpisov za slikanje akademij in javnih poslopij; a vse zaman. Naročil ni dobil. Šel je celo tako daleč, da je skušal konkurirati fotografom. Hodil je v poročni urad, kjer so bili razpisani oklici in pisal onim ki so se ženili ter jih vabil naj se puste od njega slikati, češ, da ima sila nizke cene: od 50—100 frankov.

Slike je kaj rad podarjal svojim prijateljem. Z Apollinarom je bil nekoč pol leta sprt, ker ta ni hotel sprejeti slike v dar. Kajti bil je mnenja, da ga oni, ki odklanja njegova darila, tudi ne ceni.

A ko je Rousseau leta 1910. umrl, je nastalo v Parizu silno navdušenje zanj. Tedaj je postal čez noč „velik umetnik“ in „zatiran ženi“. Iz vseh koncev sveta so prihajali prekupčevalci in ljubitelji umetnin. Ni je bilo hiše v Rue Parelle in njeni okolici, kjer ne bi stikali po Rousseau-ovih slikah! In ko je leta 1912 priredil Wilhelm Uhde v Parizu veliko razstavo Rousseau-jevih slik, ga je stalo mnogo truda, da je izključil od razstave vse številne falsifikate, ki so se že tako kmalu po umetnikovi smrti pojavili v prometu.

Ameriška mesta.

Po najnovejši uradni statistiki se vrste ameriška mesta po velikosti: Newyork, Chicago, Philadelphia, Detroit, Cleveland, Sant Loues, Baltimore, Boston, Pittsburgh in Saint Francesco. — Najbolj zanimiv razvoj ima Detroit. Pred 10 leti je štel 465.766 prebivalcev, letos pa 1.334.500; ta porast je pravi ameriški svetovni rekord. V tem Fordovem mestu je 200.000 Polakov, 22.000 Rusov, 21.000 Jugoslovanov, 25.000 „Avstrijcev“, 15.000 Čehoslovakov, 130.000 Nemcev, 45.000 Italjanov, 35.000 Ogrov, 25.000 Rumunov, 25.000 Škotov, 160.000 Ircev, 120.000 Kanadcev. Po tem pa so tam v manjšem številu: Belgijci, Litvanci, Lethi, Grki, Ukrajinci, Armenci, Sirijci, Francozi, Švedi, Holandci, Bolgari, Norvežani, Švicarji, Španci, Turki, Kinezi, Albanci, Japonci in tudi nekaj Amerikancev. Detroit je res modern Babilon.

Marijana Željeznova-Kokalj:

Sestri.

Starejša je bila sentimentalna, romantična, tiha in dobra gospodinja.

Mlajša je bila živa, strastna, emancipirana in najmodernejših svetovnih nazorov.

S skrbjo je mati gledala na nji.

Obe sta imeli mnogo častilcev. Starejši so se približevali lahkomiselni kavalirji, mlajši resni moške...

Usoda se je poigrala.

Poročila se je ena in druga.

Starejša je bila ponižna kot tovarno živinče, mlajša je ostala pester metulj... Obeh zakon je bil modern — brez otrok.

Obe sta dolgo živeli, obema so izpadli lasje, zobje...

Mlajša se je smehljala svoji prošlosti, starejša je govorila s solzami o prošlih dneh.

Življenje je bilo nepretrgan film in zdaj čakata obe bogu-vdano na smrt...

*Polepša
Vas*

ELIDA

IDEAL MILO-KREME-SHAMPOO

Onim, ki hočejo, ali morajo graditi lastni krov . . .

Arh. Ivan Zupan:

(Nadaljevanje.)

Za gradnjo lastnega doma je treba toraj denarja in zopet denarja. Če pa tega nimate in morate pod lastno streho, vam bo pač treba iskati kredit. O teh gradbenih kreditih pa se je že mnogo pisalo in čuli smo že nebroj nasvetov in razprav. Eno pa drži in to je, da bi morala v prvi vrsti država započeti takojšnjo in veliko gradbeno akcijo na ta način, da bi zagotovila ekonomsko šibkejšim slojem brezobrestno ali vsaj nizkoobrestno posojilo, kakor se to dogaja v vseh drugih državah. Tudi oblastne skupščine in nekatere občine bi lahko veliko več pripomogle pri rešitvi cenjenih gradbenih kreditov.

In ker temu ni tako, je brezstanovalec dandanes navezan skoro edinole na samopomoč. Če morate poseči po dragem posojilu, potem si preje proučite vašo finančno zmožnost, napravite si kalkulacijo obrestovanja in amortiziranja. Kdor nima nekaj prihrankov ali pa večjih dohodkov, ta naj ne eksperimentira z gradnjo lastnega doma na račun visokoobrestnega posojila, če ni toraj preje točno ugotovil rentabilitetnega računa.

Vzemimo približni primer. Pred vsem potrebujemo zemljišče. Ker so cene istih, z ozirom na kraj in teren različne, vstavimo nekako po 30 Din za m². Sveta rabimo, če smo malo skromni, ca 600 m². kar znaša tedaj $600 \times 30 = \dots$ Din 18.000.—

Zemljiško knjižni prepis boste lahko sami izvršili tako, da bo plačati samo takse in koleke, okroglo Din 1.000.—

Recimo, da za malo družino potrebujemo visokopritlično hišo, ki vsebuje v pritličju večjo sobo, prostorno stanovanjsko kuhinjo, shrambo in stranišče. V izdelanem podstrešju nadaljne dve sobi ter kopalnico. Primerne kleti in pralnico. Glasom navodil v prejšnji številki, bi kvadratura takega tlorisa znašala približno 70 m² (glej tloris v 2 številki „Dom. prijatelj“ iz l. 1927. pod „Gradnja stanovanj“). Ako se držimo mojih tabel v zadnji številki, bi stal kvadratni meter zazidane ploskve v dobri običajni izdelavi Din 1955.—, to je $1955 \times 70 = \text{ca}$ Din 136.800.— za kompletno izvedbo.

Napeljava električne razsvetljave pavšalno ca Din 3.000.—
in vrtna ograja ob cesti ter priprostejša ob sosedih ca Din 4.500.—
skupaj Din 163.300.—

K tej svoti moramo vedno prišteti še 8% in to za razne druge stroške, n. pr. ureditev vrta, razne oblastvene komi-

sije, priključitvene takse vodovoda in elektrike, davčne takse, event. naprava načrtov, nadzorstvo, selitvene stroške itd. To znaša potemtakem nadaljnih . . . ca Din 13.000.—

Končno toraj Din 176.300.—

Ker smo računali s precej zanesljivimi številkami, lahko to svoto zaokrožimo navzdol in dobimo okroglo 175.000.— Din, katerih bi potemtakem v našem slučaju rabili za postavitev lastnega doma.

Ako vzamemo sedajno običajno 8% obrestno mero za hipotečna posojila in za amortizacijo 2%, dobimo toraj znesek Din 17.500.— Din, katerega moramo vsako leto plačati našim upnikom. Na ta način bi prišlo to posestvo v približno 18 letih v našo last. Če bi si izposodili toraj celih 175.000.—, Din bi mesečno plačevalo nekako 1450.— Din.

Ako pa računamo, da je neobhodno potrebno, da imamo za gradnjo lastnega doma že mal kapital pripravljen, je pa seveda letno odplačevanje dolga in obresti sorazmerno manjše in lažje. Pri tem lahko mirno trdim, da bo v kratkem tudi v starih hišah najemnina za take prostore s kopalnico, lepo kuhinjo, vrtom itd. presegala zgornjo svoto.

Kako pa dobiti posojilo?

Najcenejše kredite pod najugodnejšimi pogoji so do sedaj dobivali člani, ki so bili zavarovani pri Pokojninskem zavodu. Obrestna mera je pri tem zavodu 6%. Hvalevredno bi bilo, če bi se tudi drugi zavodi odločili za tako akcijo. Oni, ki niso člani pokojninskega zavoda, so iskali kredite pri Mestni hranilnici, ki daje hipotečna posojila v višini $\frac{1}{2}$ stavbne vrednosti z 8% obrestno mero. Kdor pa nima lastnega kapitala v višini $\frac{2}{3}$ gradbenih stroškov, se pa mora za enkrat nasloniti na samopomoč. Temu svetujem, da pristopi k eni ali drugi stavbni zadrugi, katere so že veliko pripomogle do omiljenja stanovanjske bede. Te zadruge preskrbijo (če so dovolj agilne) potrebne kredite, znižanje raznih taks, brezplačne prepise v zemljiški knjigi, oblastvena stavbna dovoljenja itd. Do sedaj je največ napravila zadruška Stan in Dom, ki je dajala s pomočjo jamstva Mestne občine posojila posameznim zadružnikom do 100.000.— Din.

Posebno opozarjam državne uradnike, ki si lahko preskrbe posojila na podlagi uredbe o uporabljanju fonda za zidanje stanovanj uradni list št. 108/1926 in delavce, ki lahko dobe potom delavskih zadrug 4% posojila na podlagi uredbe za zidanje delavskih stanovanj Uradni list 127/1927. Nekaj tozadevnih splošnih nasvetov je že priobčil g. ing. K.—r.: v članku Gradnja stanovanj v lanskoletni drugi številki „Domačega prijatelja“.

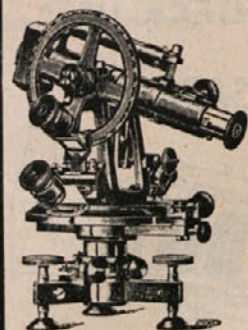
Slednjič opozarjam tudi na odločbo o davčni prostosti.

Seveda ne veljajo zgornje cene za vse prilike, lahko gradimo hišo v enostavni izvršitvi tudi veliko ceneje, lahko pa je tudi nekoliko dražje.

V prihodnji številki bom skušal opisati gradnjo kot tako ter po možnosti priobčil kake primerne ilustracije.

(Nadaljevanje sledi.)

Matematično - mehanična delavnica

ANTON KOZINA

LJUBLJANA

Kette Murnova cesta 8

Izdeluje vse inženerske in
šolske pripomočke, pre-
vzema v popravilo vse v
to stroko spadajoče apa-
rate in instrumente. —
Ruska računalna, nivelirne
letve, trasirke, svetl. apa-
rati itd. vedno na zalogi. Zahtevajte cenik in proračune!

Rudolf Saksida

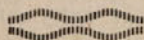
mestni zidarski mojster

Poljanska cesta šte. 71
nasproti klavnice.

JOSIP MARN

p'eskar, ličar, sobo-
in črkoslikar

LJUBLJANA

Dunajska cesta šte. 9.

Jernej Jelovšek

Rimska cesta 11

Lakiranje in tapeciranje vsako-
vrstnih vozov po primernih cenah

FRANC SEVER

STOLARSKI MOJSTER

LJUBLJANA

CESTA DVEH CESARJEV ŠTEV. 10.
(MESTNI LOG.)

Kartonaža in knjigoveznica

Makso Ižanc

Ljubljana, Mirje št 4.

Se priporoča za izdelavo vsakovrstnih
kartonov, vezavo knjig i t. d.

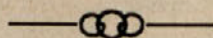
Najnižje cene.

Točna postrežba.

Simon Kunčič

sodavičar

Ljubljana, Sv. Petra c. 45.

Prodaja premoga in drv.

Ivan Bitenc

Ljubljana, Strellška ul. 24.

Izdelovatelj čolnov, veslov in vsa v to stroko
spadajoča dela. Izvršujejo se tudi popravila.

Delo solidno. Cene zmerne.

Šolske naloge naših otrok.

Pri čajanki v hiši profesorja Gradišnika se je razvil pogovor o vzgoji otrok. Gospa Polakova, ki večji del dneva žrtvuje raznim društvom in prireditvam, se je pritoževala, da je njen Boris pri nalogah silno površen, čeprav ga vedno z lepimi besedami navaja, da naj vrši svoje delo v redu.

„Draga moja“, jo zavrne njena prijateljica Koširjeva, „z lepimi besedami ne boste nikdar ničesar dosegli. Napravite tako, kakor delam jaz. Pri meni gre vse tako, kakor hočem jaz, vse po mojih ukazih, vse brez ugovora. Od otrok zahtevam najstrožji red in gorje onemu, ki je površen. Če so otroci strahovani, tedaj se potrudijo, kolikor morejo. Vsled tega nimam nikakih težav. Ukažem in ubogati morajo.“ Tako je govorila energična in resolutna gospa Koširjeva. Družba pa je na tihem pomilovala otroke, ki morajo pod takim pritiskom postati nervozni in preplašeni. Nihče pa se ji ni upal ugovarjati.

Le dobrodušna in boječa Tratnikova gospa je tiho pripomnila:

„Moja otroka pa napravita vse naloge vedno skupno z menoj. Pomagam jima, kolikor morem.“

„No seveda, vaša Majda in vaš Ciril in še vi sami spadate med otroke,“ jo zavrne Koširjeva. „Kako naj otroka dobita samostojnost, če ž njima ravnate, kakor s punčkami, navzlic temu, da ima Ciril dvanaest Majda pa sedem let. Glavno je, da se otroci v rani mladosti nauče, kaj je njih dolžnost in to brez večnega nadzorstva in sodelovanja, kar pa dosežete edinole z brezobzirno strogo vzgojo!“

„V gotovem oziru imate prav,“ pripomni ljubezniva gostiteljica gospa Gradišnikova, „toda ne smete pozabiti, da mora biti temelj vzgoje ljubezen in da ne sme biti samo stroga, temveč mora ljubezen roditi ljubezen do dela in ljubezen do starišev.“

„Ljubezen pride tekom let, ko otroci spoznajo, da jim hočemo s strogostjo dobro,“ jo zavrne Koširjeva, „le prašajte vašega soproga, ki nas že predolgo posluša, ne da bi povedal svoje mnenje. Kot pedagog bo gotovo mojega naziranja.“

„Prosimo gospod profesor, vi nam daste lahko najboljše nasvet,“ so prosile vse vprek.

„Odgovor ni tako enostaven,“ odgovori profesor Gradišnik, „vse je odvisno od značaja in temperamenta otrok. Kar velja za enega, ne moremo uporabljati pri drugem. V splošnem mislim, da je vzgojna metoda, ki jo ima moja žena, še najbolj pravilna. Predvsem je treba najti način vzgoje po otrokovi individualnosti. To pa ni tako lahko. Za gotove otroke bi mogoče bila strogost in palica dobro vzgojevalno sredstvo, vendar pa bi jaz to kot univerzalno sredstvo nikakor ne priporočal. Kajti tudi pri vzgoji je najboljša srednja pot. Prevelika strogost napravlja otroke pedantne, velikokratno kaznovanje pa brezbrizne, zakrknjene in trmoglave, prevelika pomoč pa nesamostojne. Nikakor ni umestno, če se otrokom ukazuje, da in ta čas morajo biti naloge gotove, kajti, če se na ta ukaz pozabi, tedaj je gotovo,

da otroci naloge ne bodo napravili. Tudi ni dobro, če se jih s palico prepogosto kaznuje, ker v takih slučajih napravijo svojo dolžnost le iz strahu. Ko mine to strahovanje, pa otroci popuste pri svojem delu. Isto velja za one otroke, katerim pomagajo starši ali inštruktorji. Da najdemo srednjo pravilno pot vzgoje, moramo mi sami misliti na naloge naših otrok, katere moramo s potrpežljivostjo navaditi, da bodo tudi oni mislili na svoje dolžnosti. Že v zgodnji mladosti jim je treba vcepiti čut odgovornosti, privaditi jih je na red, točnost in snaznost. Pri nalogah naj se jim čim manj pomaga. Fač pa je treba vse naloge, ko so gotove dobro pregledati. Pri tem je treba otroke na napake opozoriti. V dobrohotnem tonu jim je treba razložiti v kom tiče napake. Če so naloge dobre, tedaj se jih pohvali in otroci bodo hvaležni za priznanje. Hvaležnost pa rodi ljubezen. Treba se je zanimati, kako v šoli napredujejo, kaj počenjajo v prostem času. Vživeti se je v otroško dušo, v otrokov značaj, kajti ne moremo vzgajati otroke vse po enem kopitu. Poglobiti se je treba v težnje otrok, ž njimi se moramo razgovarjati, in ne jih odvrčati, kadar se obračajo na nas z raznimi potrebnimi in nepotrebnimi vprašanji. Tam kjer je potrebno, naj se otroke pohvali, tam pa kjer je potrebna strogost, pa naj se uporabi do gotove meje palica. Priporočal bi, da naj izvaja kazen oče, in le v izjemnih slučajih mati. Otrokom je potrebno, da imajo neko zatočišče, nekoga, kateremu se lahko popolnoma zaupajo, kjer naj dobe v svoji otroški razdvojenosti uteko. Mati naj je otrokom zaščitnica in dobrotnica. Mati naj bo otrokom oltar polne ljubezni, oče pa naj bo svetovalec, ki ima pravico, da kaznuje, če so otroci kazni potrebni. Otroci se morajo zavedati, zakaj so bili kaznovani, kajti krivična kazen rodi sovraštvo. Zato vam svetujem moje dame, da posvetite otrokom ono pazljivost, ki je potrebna za vzgojo otrok, kajti le na ta način bodo pravilno vzgojeni. Tako je končal profesor Gradišnik.

Kdor še ni plačal naročnino, ta naj s položnico, ki smo jo danes zopet priložili nakaže saj za polovico leta

17.— Din.

ZA NAŠE MALE

Gustav Strniša:

Praznik vstajenja.

Tisti dan je bil veliki petek in Milanček je z raglo v roki strašil Boga za trško cerkvijo.

Ko se je popoldan vrnil s služkinjo domov, je pripovedoval mamici, kako je za cerkvijo vrtel svojo raglo. Iz cerkve so se vsuli ljudje in se smejali. Večji fantje so privarili k cerkvi prazne sode in zaboje in tolkli po njih z debelimi koli, da se je še Milanček prestrašil teh junakov, kateri so jezno gledali in razbijali, da je bilo groza. Pod široko lipo pa so fantje vrteli ragle, da je ropotalo, kakor bi bil sodni dan.

Pod večer je sedel deček na verandi domače hiše v predmestju, se oziral na nebo in hipoma ljubeče objel svojo mater: „Poglej mamica, še nikoli ni bila večerna zarjica tako lepa kakor je nocoj, prav do onega bližnjega grička seže, vse je pordečila s svojo rožno barvo!“

Mati se je nasmehnila svojemu ljubljencu: „Da, da, nocoj je zarja posebno lepa, čas vstajenja se bliža, že jutri zavlada tisti praznik in tudi priroda vstaja, nova in prerojena, tudi ona zapraznuje svoj praznik.“

„Zarjica, zarjica,“ je ponavljal deček, „veš kaj mamica, tudi jaz grem jutri tja na griček, s seboj ponesem bela jajčeca, da jih zarja poslika v blesteče piruhe, kajne, saj dovoliš mamica?“

„Le pojdi jutri z očetom, ki gre tja na izprehod,“ je odvrnila mati. „Le pojdi, a piruhe ti bom ta čas jaz pripravila doma, lepo rdeči bodo, modri in pisani, kakor si jih sam želiš.“

„Mamica, pa naj jih vendar tudi zarjici nesem, da mi jih poslika s svojo zlatordečo barvo, naj jih nesem, mamica!“

„Daleč, daleč je zarjica, ne boš je dosegel, ne bo ti hotela poslikati piruhov,“ je ugovarjajoče predno odpotujejo.

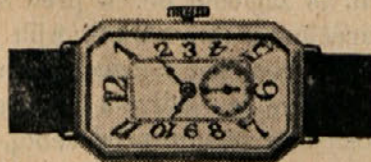
„Morda jih bo pa vendar, boš videla, da jih bo, prav lepo jo poprosim.“

„Le pojdi le, pa boš vzel s seboj v košku tudi kuhana jajca saj bosta z očetom lačna in teknila vama bodo,“ je dejala mati svojemu kodrolascu in ga kmalu spravila k počitku.

Tisto noč je mali Milan lepo sanjal:

Znašel se je na pragu domače hiše in klical očeta, da bi šla skupaj na griček, a očeta ni bilo nikjer; sam je pa že imel naprtan košek. Nič se ni prestrašil dolge poti, kar sam je sklenil oditi.

SLAVKO RUS, URAR IN DRAGULJAR LJUBLJANA, Dunajska cesta 9

Priporoča svojo novo otvoreno trgovino z zlatnino, srebrnino in švic. urami.

Budilke — Ch'na srebro, stenske ure.

Vsa popravila ur in zlatnine izvršuje se precizno in ceno. Oglejte si zalogo.

IVAN BIZOVIČAR VRTNARSKO PODJETJE LJUBLJANA, Kolizejska ul. 16

priporoča svojo bogato opremljeno vrtnarstvo, kakor tudi okužno izdelane vence, šopke in trakove. — Na razpolago so tudi sadike najzlahtnejših evetlic in zelenja ve vsake vrste. — Izposojevanje dekoracijskih dreves. Nasaditev vrtov in balkonov. — Naročila na deželo se izvršujejo točno in solidno.

Ustanovljena 1720

Ustanovljena 1720

ROYAL EXCHANGE AUSSURANCE

Angleška zavarovalna družba

filijala za Slovenijo v Ljubljani, Dalmatinova ul. 3

Garancijska glavnica nad
Din 5.000.000.000.-

**sprejema razen drugih zavarovani
tudi zavarovanja proti
POTRESU in VOJSKI**

Sprejema agilne zastopnike za vse kraje Slovenije

Reprezentant za Slovenijo:

ALEKSANDER KNEZ

„CAPTOLIN“

po izjavi angleških in francoskih specialistov svetovno priznana najboljša sredstva zoper izpadanje las in lasnem prhljaju.

Po kakovosti las uporabljamo suhi ali pa masni „Captolin“, kateri ima poleg sigurnosti učinka še prijeten duh. „Captolin“ prepreči izpadanje las, ozdravi že bolne korenine in pri daljši uporabi pri pleši zopet začne rasti lasje. Zato je neobhodno potrebno, da se vsak poslužuje „Captolina“.

**Dobavite si ga laiko v vseh lekarnah,
drogerijah, brivcih in lasničarjih.**

Natančnejša pojasnila daje, kakor tudi vsa naročila promptno izvršuje:

Generalno zastopstvo „Captolin“ Paris
FRANJO ROŽIČ
LJUBLJANA VII -- Celovška cesta 71

Tedaj je pa pribledala k njemu njegova ljubka bela ovčica in mu prijazno pokimala. Zazdelo se mu je, da ga je vprašala: „Kam pa ti Milanček, pa kar brez mene,“ in odvrnil ji je: „Na grič grem, veš neumna ljubka, prav na grič grem.“

Pa je spet pokimala ovčica in dečku se je zazdelo, da mu je dejala: „Majhen si, pot je pa dolga. Tudi jaz grem na hrib, poglej me, močnejša sem kakor ti; hitro sem dorastla, a ti si zaostal, nam živalicam se pač bolj mudi, da preje koristimo človeku nestrpnosti, ki hoče od nas samo korist. Sedi mi na hrbet in ponesem te!“

Pa je zajezdil Milanček ovčico in že sta hitela proti griču.

Počasi sta se približala hribu. Deček je zagledal ob vznožju votlino. Spomnil se je, da mu je pripovedovala babica povest o sivem puščavniku, ki je tod živel pred sto leti. Milan se je oziral proti mračni votlini in se začudil, da bi bil kmalu podel ovci raz hrbet. Zadnji hip je pograbil za mehko volno in obsedel kakor vkopan; kako tudi ne, saj se je pojavil pred votlino puščavnik, prav tak, kakor ga je

opisala babica; prijazno je dečku pokimal. Milanček je opazil dolgo srebrno belo brado. Sivček se je napotil s palico v roki pred dečkom na hrib.

Komaj je prišel puščavnik na plan, že so se pojavile na ravnini razne živalice, ki so hitele za njim.

„Kam hitite, kam,“ jih je vprašal Milan.

„Na praznik vstajenja in na prebujenje prirode,“ so odvrnile živalice. In koliko jih je bilo, vedno več in več: psički in muce, lisice in zajci, medvedje in veverice, konji in telički, oslički in prešički. Nad živalicami so pa vstajale jate ptičev, ki so glasno vriščale in se spuščale na ostri greben griča.

Ko so dospeli, je zagledal deček pred seboj visok kup žarečih piruhov. Okoli njih je hodil star, siv zajec s čopičem v šapici, pomakal ga je v zarjo, ki se je razlivala prav do njega in slikal poslednje piruhe pred seboj.

Prerivale so se živalice, vsaka je dobila lep piruh in tudi Milan. Postrigel je zajec z ušesi in mu namežiknil, ko mu je dal lepo pisanico. Ko se je Milan hotel zajcu zahvaliti, je naenkrat vse zakričalo. Ozrl se je. Skozi

živo steno živali se je preril velik jelen z dragocenim bisernim križem med rogmi in se spustil pred puščavnikom na kolena. Starček je vzel križ in živalice blagoslovil: „Kristus je vstal iz temine groba ter naznanil tudi prirodi prebujenje, vzdramila se je in zaživela. Pojdite blagoslovljene v novo življenje matere narave!“

Razvrstile so se živalice v procesijo, nad njimi so se v oblakih dvigale ptice in zagostobile veselo pesem vstajenja.

Vsi so odšli proti solnčni zarji, ki je sijala vedno jasneje. Za njimi je pa korakal puščavnik z bisernim križem v roki.

Tedaj so se pa oglasile tudi cvetice. Drobni beli zvončki so prijazno pozvaljali s tenkimi glasovi, kurjica je sramežljivo dvigala svojo zardelo glavico, trobentica je zadonela komaj slišno. Izpod grma je pokukala plašna vijolica poleg velikonočnice, ki se je gugajoča se umaknila beli veternici, katera se je v snežni srajčici nezaupno ozirala v zobčasti kelih pomladnega podleska, kipečega v rosnem biserju in vabečega cvetke, naj se okrepčajo predno odpotujejo.

Res so odšle tudi cvetlice. Nežne korenice so se dvignile prav nalahno iz rahle prsti in se komaj dotikale tal, ko so odhitele s procesijo v daljavo. Za njimi je pa korakal Milanček zamaknjen v čudovito procesijo narave.

Dospeli so do gozda. Pridružili so se tudi mrki gozdni prebivalci; ponosne jelke, košati hrasti, šumeče lipe. Med njimi so se pa svetlikale belopolte breze in vesele hitele proti zahajajočemu solncu.

Milanu je bilo vedno lažje in vedno slajše pri duši, mislil je, da mu rastejo krila in da se skoro dvigne med veseli ptičji zbor pod nebo.

Tedaj se je deček prebudil.

Skozi okno se je že smehljalo solnce, a v daljavi so brneli velikonočno pesem radostni zvonovi. „V Rim so romali, pa so se že vrnil,“ se je začudil deček in prisluhnil. Kakor v sanjah se je oblekel.

Ves dan je živel Milan v nekem prazničnem razpoloženju; a proti večeru je res šel z očetom na grič.

V mehki travi in po cvetkah so zagoreli kristali in smaragdi, a piruhov se bleščava ni hotela prijeti. Milan je kmalu pozabil na poravno zarjico, zamaknil se je v njenega pevca škrjanca, kateri se je dvignil visoko pod nebo in ji zapel.

„Očka ali čuješ, priroda poje pesem prebujenja, kaj ne?“

„Da priroda jo poje. V daljavi se pa poslavlja solnce po njegovih zlatih lestvah prihajajo vile-meglice, pogledj jih, kako plešejo med vrbovjem!“

Vesela sta se vračala domov.

Tedaj je pa prihitela iz hiše žarečih lic Milanova sestra Jelica in kriknila: „Milan, piruhi, piruhi“ ter mu ponudila polno košarico raznobojnih piruhov.

Prav takrat se je poslednjič zasmejala zarja in trenutek zablestela na pisanicah, da so ognjeno zasijale.

„Vendar jih je tudi zarjica pozlatila, pogledjte,“ je kriknil deček in odhitel radosten k svoji mamici.

Pokažite in priporočajte Domačega prijatelja Vašim prijateljskim družinam!

MARTIN PEVEC
MODNI ATELJE
LJUBLJANA, Šelenburgova 4

se priporoča za spomladansko sezono. V zalogi imam vedno angleško in češko blago za vsakovrstne obleke in modne hlače

Solidno delo

Nizke cene

VALENTIN BATTELINO
ZIDARSKO PODJETJE
ROŽNA DOLINA
CESTA XV ŠTEV. 8

Tvornica kemičnih in farmacevtskih preparatov
Ph. Mr. J. Kolář, Ljubljana VII.

Priporoča cenjenemu občinstvu:

Cholethesan proti žolčnim kamnom

POHIŠTVO

vseh vrst kakor: spalne sobe, jedilnice, kuhinje v vseh oblikah od preproste do najfinejše izdelave imam vedno na zalogi. — Priporoča se

JOS. ANDLOVIC

STROJNO MIZARSTVO

LJUBLJANA, Domobranska cesta 23.

POPPAEA ustna voda

je po današnjih izkušnjah strokovnjakov najboljša za snaženje in izpiranje zob in ust.

Ustna voda „POPPAEA“ zabranjuje gnitje in izpadanje zob ter zobne bolečine.

Voda je vsakemu dostopna ker je za 40% cenejša od inozemskih znamk.

L. Mikuš, Ljubljana

Mestni trg šte. 15

Na malo **Dežniki** Na veliko

Ustanovljeno leta 1839

Zahtevajte povsod

Zavarujte se za slučaj smrti!

Z vplačili po 2— Din na dan se Vam izplača 10.000— do 18.000— Din, čeprav bi umrli prvi dan zavarovanja.

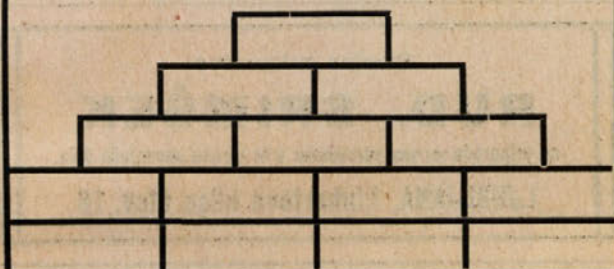
Zahtevajte pojasnila pri Splošni zavarovalni zadrugi v Ljubljani, Aleksandrova cesta 7.

IVAN PREBIL

MESTNI ZID. MOJSTER

LJUBLJANA

JERANOVA ULICA ŠTEV. 13.

„LA NATIONALE MECANIQUE“ S. A.

Bruxelles, Belgija

nudi iz svojega ljubljanskega skladišča vse

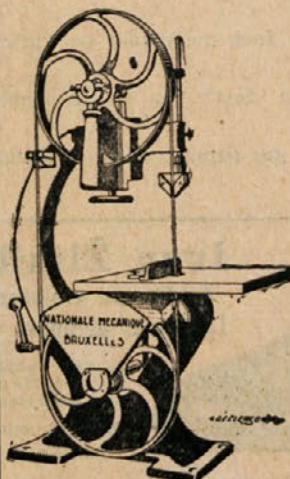
stroje za obdelavo lesa

po najugodnejših pogojih
po konkurenčnih cenah.
Zahtevajte brezplačne in
neobvezne ponudbe in si
oglejte stroje pri zastop-
niku za Slovenijo

ing. G. Römer

Ljubljana

Kongresni trg št. 8/I.

TEHNIČNI BIRO
LJUBLJANA, Gradišče 13

izvršuje načrte vsakojih zgradb, zunanjo in notranjo arhitekturo, interijerje proračune; stavbno vodstvo, strokovna mnenja, dekoracije i. t. d.

Napake, storjene pri projektiranju in gradnji stanovanjskih hiš, gospodarskih in tvorniških poslopij imajo dalekosežne posledice. V večini slučajev jih ni mogoče več popraviti. Eventuelne naknadne preureditve prostorov so zvezane z visokimi stroški.

Zato se obrnite predno projektirate in gradite na nepristranskega tehnika, ki Vam bo stal z nasvetom na strani in bo ščitil Vaše interese.

S tehničnim zastopstvom zvezani stroški so minimalni v primeri s tem, kar si lahko v vsakem

slučaju prihranite na gradbenih stroških, poznejših popravilih, preureditvah i. t. d., če so načrti racionalno zasnovani in je tudi stavba tehnično brezhibna. Zato se obračajte pismeno ali ustmeno na edino tehnično pisarno te vrste, ki sama nima interesa na izvršitvi gradbenih in drugih profesionalističnih del, ker ščiti v vsakem slučaju le stavbnega gospodarja. Iskoristite naše dolgoletne izkušnje v tehničnem in pravnem oziru in nam sporočite Vaš cenj. naslov, da Vam moremo staviti podrobno oferto.

Kaj je jubilej? Stara žena sosedi: „Veš, Katka, to je tako: če si 25 let omožena, tedaj je to srebrna poroka, če si pa 50 let omožena, potem je to zlata poroka. In če ti končno umrje mož, tedaj pa je to: jubilej.“

Oče, ki je pretepel sina ves jezen: „Tepem te samo ker te imam rad.“

Sin: „Pa poskusi enkrat mater tako rad imeti!“

I. zakonski mož: „Moja žena me nikdar ne vpraša kam grem.“

II. zakonski mož: „Vsa čast! To si pa dobro vzgojil!“

I. zakonski mož: „Ona gre namreč vedno z menoj, da sama vidi, kam grem!“

Gospodar: Pokažite ljudem, ki si pridejo ogledovat stanovanje, vedno najprej telefonsko celico!“ „Da, gospod,“ odvrne hišnik, „toda zakaj?“ „Potem se jim druge sobe ne bodo zdele tako majhne.“

Čudno. A. „Danes zjutraj sem srečal tvojo ženo; a ona me ni videla.“

B. „Vem, mi je že povedala!“

Žena je dovolj velika, ako seže možu do srca.

Otrok, ki je prvič videl aeroplan.

„Mami, mami poglej, poglej takega tiča, ki ropota kakor avto!“

Ivan Žitnik
čevljarški mojster
Ljubljana, Jeranova 9

izdeluje vsakovrstne čevlje po najnovejši modi.
Prvovrstni izdelki.
Solidne cene.

Strojno mizarstvo

RUD. SRIMŠEK

se priporoča za vsa stavbinska v te stroko spadajoča dela.

LJUBLJANA, Linhartova ulica šte. 16

Knjigarna

Nova založba

r. z. z o. z. LJUBLJANA, Kongresni trg šte. 19 in

Podružnica prej **I. Giontini**

LJUBLJANA, MESTNI TRG ŠTEV 17

priporoča v nakup svojo bogato zalogo vseh šolskih in pisarniških potrebščin ter knjige lastne in drugih založb. Ima tudi veliko zalogo barv za slikanje na blago in svilo.

Pri nakupu — prodaji nepremičnin
posreduje najuspešneje

POSEST

REALITETNA PISARNA družba z o. z.

Ljubljana, Miklošičeva c. 4.

**Vanilijev
sladkor**

**Pecilni
prašek**